

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Genf nem lehet a zsidó München

A zsidóságnak is van Chamberlain-je; a zsidóságnak is van Münchenje. Csak míg ez az egész világot lázas izgalomba hozta, addig a mi „Chamberlainünk” és a „mi Münchenünk” főképen bennünket érdekel. Ez a zsidó Chamberlain — Weizman, a mi Münchenünk a két év előtti zürichi világkongresszus. Akkor deferált a cionista világszervezet a kétlaki angol politikának és míg a zsidóellenes tendencia az utóbbi két évben folyton növekedett, addig a mi ellenállóképességünk úgy gáluti, mint a palesztinofil szempontból fokozott mértékben gyengült. Két évvel ezelőtt még a „ja” és „nein” járta és a világ azt hitte, hogyha egy groteszk és nyomorék állam is, de mégis csak „zsidó állam” lesz. Ma már ez is a multé és néhány nap múlva újra összeül a cionista világkongresszus Genfben és a világ zsidósága szivszorongva várja, hogy nem-e lesz ebből is egy újabb „zsidó München?”

Bevalljuk őszintén, hogy mi nem várunk semmi sorsdöntőt és semmi olyasmit a genfi tanácskozásoktól, ami egy jótányival is előbbre vinné a zsidó Palesztina ügyét. Hogy miért? Mert egy ilyen világkongresszus előtt legalább a zsidó közvéleménynek tudni, vagy sejtene kellene az irányítók szónoklataiból vagy cikkeiből, hogy milyen is lesz az irányzat, mi lesz az állásfoglalás? Két évvel ezelőtt tudta mindenki előre, hogy miről lesz szó. Elfogadni vagy nem elfogadni? Ma még ez a halvány reménysugár sincsen. Mert nincs mit elfogadni és nincs mit elutasítani. A Fehér Könyvet talán? Erről már leadták a véleményüket a mi Chamberlainjeink, ígértek is erős ellenlépéseket, de eddig nem történt semmiféle. Előre látjuk, hogy lesznek három-négyórás gyönyörű héber és angol szónoklatok és a diplomáciai páholyokban ott fog ülni hidegen és mereven az angol nagykövet, meg néhány demokratikus állam megbízottja. A beszédek szólni fognak a zsidó nyomorról, a német üldözésről, meg arról, hogy egyedül és kizárólag Palesztina a gyógyír.

De mind semmi! Szócséplés lesz és kongresszusi hangulat. A rezolúciók lagymatagok lesznek és ha lesz is egy-egy élesebb szó a „szent diplomácia” nevében, le lesz mindenki hangfogózva. Holott a delegátusokat előre kellett volna megfelelően instruálni és valamilyen irányban világpropagandát kifejteni a szilárd és határozott állásfoglalást illetőleg.

A kiindulópont csak egy lehetne: vegye tudomásul a zsidó világközvélemény, hogy az angolok kimondottan antiszemita. Ezernyi bizonyítékunk van rá, hogy a palesztinai angol tisztviselőkar és rendőrség elfogultan rosszindulatu a zsidókkal szemben. A gyarmati négerrekhez szokott tisztviselők prepotenciája, a civilruhás

rendőr, amint megveri a zsidó gyerekeket, meg az egész ottani angol metódus, kimondott zsidógyűlöletre vall. Tulmenően azon, hogy az arabokkal szemben semlegesek lennének. A legális és illegális allijával szembeni állásfoglalás, a brit parlament Palesztina-vitái, a menekültek kíméletlen és ellenséges kezelése mind azt bizonyítják, hogy amikor az angolok Palesztinát és a zsidóságot összekapcsolják, akkor azt csak az ellenségeskedés és gyűlölet metódusaival teszik.

Az angol nem is annyira antiszemita, mint inkább anti-zsidó. Mert a sémita arabokkal szemben sokkal toleránsabb. Azokkal állandóan tárgyal. Hol Kairóban, hol másutt. Még a gyűlölt mufti követeit is folyton fogadja Macdonald, a zsidógyűlölő gyarmatügyi miniszter. Sőt a mufti visszahozataláról is tárgyalgatnak. És a mufti „feltételeket” is szab, mert tudják, hogy ők mindent, amit lehet: megkapnak, mi zsidók pedig semmit. Holott micsoda heroikus küzdelmet folytatt a világ zsidósága ezért a kis földért. Emberéleteket áldoz ezerszámra, milliókat fontokban és közben még a földvásárlás terén is gettót akarnak ielállítani.

Minden héten más és más tervet pendítenek meg. Hol azt, hogy drótsövényt állítanak a tengerpartra a zsidó bevándorlók ellen. Az egész világon minden angol konzul, követ és titkos megbízott azzal van többek között elfoglalva, hogy jelentéseket küldjön arról, hol és mikor száll hajóra az üldözött zsidó, hogy meneküljön az európai kancsuka elől az angol gummibot karjaiba. Törvényhozó tanácsról beszélnek, arab többséggel, kerületek-ől, ahol arab a kormányzó és zsidó az alkormányzó. A „kerületek”-et pedig úgy kell megvonni, hogy Tel-Aviv 200.000 zsidóját a 11.000 lakossal rendelkező Luddból kormányozzák. „Kanton”-okról beszélnek, amelyből inkább átok, mint áldás háramlanék a zsidóságra Palesztinában ilyen metódusokkal. Az „illegális” alliját tűz-

zel-vassal akarják megzavarni. Elfogni a kapitányt és matrózokat bebörtönözni, a hajókat elkönfiskálni. Gettót csinálni a mi országunkból! A londoni alsóházban pedig egészen kétszínű válaszokat adni az ideges interpellációkra.

Egy nagy és világraszóló fájdalomkiáltásnak kellene a genfi világkongresszusnak lenni! Rosszabb már nem lehet a helyzet. S nem tűrhető tovább ez az angolok részéről megnyilvánuló anti-zsidó tendencia. Weizman dr-nak, a világszervezet elnökének nem szabadna többé úgy beállítani a problémát, hogy még mindig a „diplomácia” játsza a főszerepet. Wegdwood ezredes és az angol parlament más számottevő vezetői, akik a zsidók őszinte barátai, nyíltan hangoztatják, hogy a fait-accomplik idejét éljük.

Ha a genfi világkongresszus újra a szófecsérlés taktikájára fogja beállítani magát, akkor igazán kár az energiáért és a sok pénzért, amibe ezek a genfi napok kerülnek. A kiindulópont az angolok zsidóellenessége kellene legyen. Erre kellene építeni az egész jövődöntő taktikát. Veszteni valónk nem igen van! A határok lezárva, a földvásárlás betiltva, az angol tisztviselők és rendőrség zsidóellenes, ami a válalkozási kedvet megöli. Mi volna még, amit az angolok tehetnek ellenünk? Csaknem semmit! Ellenben, ha erélyesen világgá kiáltanánk a genfi fórumról, hogy a zsidók szenvedése nem tűrheti ezt az elodázgató kétszínű taktikát, ha jogainkra erélyesen hivatkozunk és nyíltan kitarjuk sebeinket — minden diplomácia nélkül — a világ elé, akkor talán megfordíthatjuk az irányvonalat, amely most ellenünk irányul. Genf nem lehet a zsidó „München,” s nem temetheti el a zsidó Palesztina utolsó reményét.

A tetterős karokra és a népi dinamikára felépített Palesztina-politika az egyedüli lehetséges út. Minden más csak „gyalogösvény,” amely a nagy semmisségbe torkollik. Egyelőre nem sokat látunk a lendületeiből, de talán az elkeseredés fájdalma mégis megváltoztatja a tendenciát és nem fogunk mélységesen csalatkozni?!

Tömegletartóztatások és házkutatások Palesztinában

Jeruzsálem. — A palesztinai rendőrség ujabban a legszigorubabn és legerélyesebben jár el a zsidóság ellen. Tömegletartóztatások és házkutatások voltak és több, mint száz embert fogtak el egyetlen éjszakán.

A teljesen indokolatlanul letartóztatottak között igen sok a jobbmodu nancos-tulajdonos és önálló kolonista. A legtöbb letartóztatás azért történt, mert a revizionistákkal szimpatizáltak. Petah-Tikvában a rendőrség három részre osztotta a

várost a razzia alkalmából és hajnali 3 és 4 óra között rohanták meg a házakat. Mindenkit felverték álmukból és nagyon sok régi telepest fogtak el, közöttük tekintélyes városi tanácsosokat is. Három orvos és egy ghaffir-káplár is van a letartóztatottak között.

A letartóztatások és ellenőrzéses házkutatások nagy megütöztetést és elkeseredést keltenek egész Palesztinában és növeli a zsidóság ellenszenvét az angol hatóságokkal szemben.

Érzi, hogy öregszik...

Veséi rendetlenül működnek és mind gyorsabban vannak reumás rohamai.

Az Urodonal rövid idő alatt legyőzi midedt, mert ez a tulajdonképeni általános fertőtlenítő szer. Eltávolítja az összes mérgező lerakódásokat, gyökeresen meg-

tisztítja a szerveket és helyreállítja normális működésüket.

Az Urodonal eredményes hatást fejt ki az artritisz összes megnyilvánulásainál, reuma, köszvény, zsába neuralgikus fájdalmak, megrén stb eseteiben.

A kúra egyszerű: egy kávéskanálnyi Urodonal kevés vízben minden este.

URODONAL

ERŐSÍTI A SZERVEZETÉT

Kapható: gyógyszerészeknél és drogeriákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY, MEGBIZHATÓ MÁRKA

Dr. I. Niemirower grand-rabbi szenátor:

Az volna a zsidó beteljesülés, ha leomlanának a cionista-pártok közötti válaszfalak...

Zsidó élet Dorna-Vatrán

Nem tagadhatjuk le, hogy a romániai zsidóság egyrésze, mondjuk az a rész, amely az „élet naposabb oldalán jár”, nyaralगतott ebben az évben. Alig van olyan fürdőhely az országban, amely ne adott volna jó fürdőt, tengerparti edzést, fenyveserdő csendjét a zsidó ezreknek. Azoknak a zsidóknak, akiknek idegeit az élet küzdelmei jobban igénybeveszik, mint a másokét. Elvégre zsidónak lenni, bárhol a világon, nem tartozik a legnagyobb gyönyörök közé. A kenyérkereseti versenyben rendkívül sok akadályon kell átgázolni. A gyermekek nevelése, elhelyezési nehézségei, a mozgásszabadság korlátozása külföldön, a külföldi zsidóság rettentő szenvedései, a szárazföldi és tengeri üldözöttek kálváriája, naponta újabb és újabb csapás a zsidó idegeknek és idő előtt teszi tönkre az életkedvet és kitartást. Még jó, hogy annyira edzettek vagyunk, még jó, hogy nem veszítjük el kitartásunkat és őseinktől átöröklött szívóságunkat.

De ezeknek az „idegek”-nek kell a pihenés, kell az a néhány hét azoknak, akik tehetik, hogy „kikapcsolódjanak” a szenvedések áradatából. De vajjon „kikapcsolódást” jelent-e ez néhány hét. Mi, akik a bukovinai fürdők legszébbjén gyűltünk össze három napra, meglepetten láttuk, hogy a pihenés pillanatait sem úgy tölti el a mai zsidóság, mint egykor. Nem andalognak sétányokon és nem tudják átadni magukat a gondtalanságnak. Érzik, hogy a jelen viszonyok között nem lehet és nem szabad egyetlen percre sem elfeledkezni a zsidó köz nagy feladatairól. Elvégre elmúlnak a nyári meleg napok, jön az ős, a maga ezernyi problémájával és fel kell készülni a további küzdelmekre. Különben is, a zsidó élet nem áll meg egy pillanatra sem. Hiszen alig néhány nap múlva

kezdődik a genfi világkongresszus és mintha a dornavatrai négy országgrészből összegyűlt zsidóság, máris a nagy esemény jegyében élne. A sétányokon vitázó társaságok, héber és jiddis lapokat olvasgatnak és az egész fürdőhely zsidó gyülekezetére reateszi bélyegét: I. Niemirower dr grand-rabbi szenátor jelenléte. De lássuk csak, mi is történt ebben a meleg nyári időben, a dornavatrai fürdőhelyen? Ami az egész zsidó közösséget érdekli és amelyről be kell számoljunk.

DR. MAYER EBNER BESZÉDE

Julius 30-án nagyszabású előadást tartott Dr. Mayer Ebner, a bukovinai zsidóság ismert őszvezére. Eljött Dornavatra, mert tudta, hogy ebben az időben, rendkívül sok beszarábiai, bukovinai, ó-királyságbeli és erdélyi zsidó gyűl össze itt, akiket érdekel a zsidóság ősi problémája és annak megvilágítása, hogy a genfi világkongresszuson miről fognak tárgyalni a delegátusok. Előadása iránt nagy volt az érdeklődés és ha egy-egy közbeszólás meg is zavarta annak nyugodt menetét, a siker teljesnek volt mondható. Beszélt arról, hogy 1897-ben résztvett az első bázeli kongresszuson és összehasonlítást tett az akkori zsidó problémák, meg a maiak között. Akkor csak az orosz és lengyel zsidóság szenvedett, ma újabb zsidó milliók szenvedésétől hangos a világ. Kiderült 42 év távlatából, hogy csak a szuverén zsidó állam adhatja vissza a zsidóság nyugalmát. Költői szavakkal fejezi be az öreg harcos beszédét.

A ROMÁNIAI MIZRACHISTÁK GENFI DELEGATUSAINAK ÉRTEKEZLETE

Kedden este, augusztus 1-én a héber gimnázium nagytermében összegyűltek mind a négy

országgrésznek mizrachista vezetői és delegátusai, hogy megtárgyalják a genfi világkongresszuson való állásfoglalásukat és egy kissé megismertessék a négy országgrész aktuális problémáit egymással. A találkozás rendkívül szíves volt és a három napos találkozás mély nyomokat hagyott mindazok lelkében, akik ezen a gyűlésen résztvettek.

Az estély első illusztris szónoka: Dr. I. Niemirower grand-rabbi volt, aki pihenési idejét tölti itt és mint a zsidóság vezére üdvözölte az értekezletet. Hatalmas beszédet tartott, amelynek néhány részletét itt közöljük: Elmondotta a szenátor grand-rabbi, hogy:

A herzli cionizmus kezdeti idejétől kezdve lelkes cionista voltam és bár a klall-csoportban fejtettem ki működésemet, sohasem vitattam a mizrachizmusnak rendkívül fontos szerepét. Sőt, mint főrabbi, lelkesen egész melegevel sikrúszálltam a mizrahi eszméért, a szombat szent-ségéért és a vallási tétel megőrzéséért és azt tartanám legideálisabbnak, ha a mizrachista eszmét cionisták összessége valószínűleg meg. Nem is képzeltem el sohasem másképpen, mint úgy, hogy az összes cionisták össze kell fogjanak a vallás védelmében. Mint egy élettapasztalatokban gazdag élet alkonyán mondhatom, hogy az volna a boldogság és zsidó beteljesülés, ha leomlanának a cionista pártok válaszfalai és a vallás meg országépítés jegyében egyesülnének a zsidóság sok pártra tagozódott rétegei. A vallás tétel törvényei elnyernék azt a fokozatot a zsidó országépítésben, amelyet megérdemel.

Dr. Márk cernauti főrabbi, a bukovinai mizrachisták kongresszusi delegátusa, beszédében kijelenti, hogy kezdetben ő sem volt a vallásos cionisták táborában, de több mint két évtizeddel ezelőtt eszmélt arra, hogy öntudatos, vallásához ragaszkodó zsidónak a mizrachiban van a helye. Tudatában kell lenni minden delegátusnak, hogy sorsdöntő kongresszus lesz a genfi és különösen a mizrachista delegátusok tartásának össze, mert csak egyesült erővel lehet kivívni az eszme győzelmét.

Beszélték még: Schächterman Zwi tel-avivi delegátus, Rav Silberfarb Botosani, Rav Fränkel, Just Josef erdélyi delegátusok. Végül a dorna-vatrai helyi csoport nevében gyönyörű héber beszéddel üdvözölte az egybegyűlteket Kämpfner Chaim.

Három napig tartott az értekezlet, amelyen emelkedett szellemű felszólalásokban körvonalozták a mizrahi álláspontját és a delegátusok megbeszélték a genfi állásfoglalások egységét. Természetesen a dornai zsidóság körében nagy feltűnést és még nagyobb érdeklődést váltott ki az értekezlet.

JUST J.

— A magyar zsidóság kikeresztelkedési és kivándorlási statisztikája. (Budapest). A pesti izraelita hitközség minden évben évkönyvet ad ki, amelyben ismerteti a magyarországi zsidóság kebelében beállott változásokat. Különösen érdekes adatokat tartalmaz az idej évkönyv, amely 1938 június 1-től 1939 május 31-ig ismerteti a budapesti zsidóság életét. Ez alatt az egy év alatt nem kevesebb, mint négyezer zsidó keresztelkedett ki. Még érdekesebb a zsidó kivándorlás hihetetlen mértékben való növekedő statisztikája. Az évkönyv szerint 1938 júniusától 1938 december végéig 8630 zsidó személy vándorolt ki Magyarországról területéről. Ezzel szemben 1939 első öt hónapjában összesen 56.000 zsidó személy, 24.501 család vándorolt ki és ezek közül 42.740 személy, 20.626 család magyar zsidó. A hitközség munkaközvetítő hivatal is állított fel, mióta a magyarországi zsidótörvény életbelépett. Azóta 6849 személy jelentkezett munkáért, a közvetítő iroda ezek közül 2467-nek szerzett munkát, tulnyomó részben, mint háztartási alkalmazottnak.

Idegek háboruja...

Ha közgazdasági szemmel, vagy helyesebben a történelmi materializmus polgári érték mérőjével akarnánk az európai krízis súlyosságát kihangsúlyozni, akkor csak annyit kell mondanunk: akár Stockholmban, akár Londonban, vagy Zágrábban, tehát Európa legkülönbözőbb pontján azt kérdezzük egy közgazdasági faktortól, akar-e most egy új vállalatot létesíteni, az lenne a válasz, hogy nem! Nem pedig azért, mert a lapok telivannak háborus készülődések zajával.

Szerintünk a háboru már folyik is. Nem csupán Kinában és más helyein a világnak, ahol bombák robbannak és ágyuk dörögnek, hanem ott is, ahol „csak” csapatmozdulatok vannak és a harcias napisajtó újsághegyei állanak egymással szemben. Európa ideges és valami furcsa előérzettel különösen a legközelebbi két hónaptól fél. Hálátlan feladat jónak mutatkozni. És nincs más adatunk a jósláshoz, mint egyedül és kizárólag a logikánkra építeni. S mi mégis azt merjük mondani, hogy a háborut ebben az évben is elkerüli majd a világ. Nem szoktunk világpolitikai kapcsolatokkal foglalkozni, de az az érzésünk, hogy a legnagyobb krízis tavaly szeptemberben volt, a müncheni események során. Akkor nagyobb hibát követett el Hitler, mint Chamberlain. Mert a nagy sakkjátszmában, Chamberlain egy-két figurát feláldozott, mert nem álltak jól a főfigurák. Ez fájdalmas és látszatra győzelmet jelentett a feketével játszó faszizmuskoknak. Csehország, Albánia egy egy figura volt. Őt is feláldozták. De közben a játszma úgy alakult, hogy a demokrácia felvonultatja saját figuráit. Az Egyesült Államok, Oroszország, Törökország és Lengyelhon erősítik az egyik oldalt és a háborura való felkészülés lélektani alapjai is kidomborodtak. A brit birodalom ez év alatt felkészült a nagy harcra és amikor két nagy ellenfél felkészülten áll egymással szemben, akkor — nem tör ki a háboru. Majd amikor nem fog mindenki erről beszélni, amikor

London felett nem lesz kifeszítve drótháló és a brit flotta nem lesz mozgósítva, akkor talán lehet világkonflagráció. De így? Idegek háboruja ez, ami most folyik, amely Danzig és egyebek zavaró momentuma dacára, nem változik át véres csatákká. Ez a mi jóslatunk, óhajunk, vágyunk és reményünk!

Mi még árják is tudunk lenni!

Ha nem komoly tudós, egy rendes tudományos társaságban tartott volna róla előadást, akkor el sem hinnénk. De így nevével, adatokkal felszerelten mégis hiteles. Az adatok a következők: Erich Eckstedt báró, a neves indiai kutató délindiai utjáról visszatérve Bombayban, az indiai földrajzi társaságban beszámolt Délindia néprajzi viszonyairól.

A beszámolóban részletesen ismertette a Cochinban élő fehér és fekete zsidók életét. A fehér zsidók a rendes időszámítás 68-ik évében vándoroltak be. Ezek világos bőrűek és vérségileg árja eredetűek.

Itt álljunk meg egy szóra. Tehát árja eredetűek. Jaj de jó is nekünk zsidóknak, mi még ezt a fából-paskarikát is tudjuk csinálni. Zsidók vagyunk és mégis árják. Ha jól emlékszünk, már volt eset rá, hogy a berlini urak kineveztek zsidókat, tiszteletbeli árjáknak. De ezek nem tb. árják. Hanem valódiak. És még hozzá a báró ur szerint, évszázadok óta nemesi kiváltságai vannak. Nyelvük a malajata nyelv. Vallásukat a szefárd rítus szerint gyakorolják. Tehát szefárd malajata. Egyint között házasodnak, de ennek dacára igen jó testalkatúak.

Azután vannak fekete zsidók. Ezek keverék népek, arconásaik dravida származásra mutatnak. Többen vannak, mint a fehér zsidók Délindiaiban. Hagományuk szerint, azoktól a zsidóktól származnak, akiket Salamon király egy flotilával a malabari partokra küldött.

Nem tudjuk, mit szólnak ehez az árja népek, de mi végtelenül megtiszteltnek érezzük magunkat, amiért van közöttünk szefárd-árja is. Eddig azt hittük, hogy a szefárd zsidó, csak abban árja, hogy mindenek előtt érdeklődik az „árja” iránt. És ha olcsó, megveszi. Nekünk, „nagyon drága” ez az új rokonság. De ki tudja, mikor vehetjük hasznát... ezért örvendünk a délindiai mispochonak, akiket a távolból üdvözlünk...

Szeretet és gyűlölet komplexum

A pszichoanalitikusok részletesen foglalkoznak könyveikben és tanulmányaikban azzal a furcsa érzéskomplexummal, amelyet nehéz így egyszerűen analizálni. Valahogy úgy, hogy vannak pillanatok, amikor gyűlöljük azt, akit nagyon szeretünk. Ezek pillanatnyi fellobanások amelyeknek eredetét és komplikáltságát nem a mi hivatásunk kibogozni. De létezik a magánéletben és találkozunk vele a közéletben is. Most például a magyar képviselőházban találkozunk ezzel a szeretet-gyűlölet komplexummal. Mi is lehetne egyéb az a nyilatkozat, amelyet Keresztes-Fischer belügyminiszter mondott el a napokban.

Szó szerint a következőket mondotta a nyilaskeresztes képviselőnek:

— Hát nem Önök hirdetik állandóan, hogy az állam mindenekelőtt? Éppen a nemzeti szociálista elmélet hirdeti az államhatalom diszkrecionális jogát minden más szempont és jog érvényesülése előtt? Önök ruhájukat és módszereiket olyan helyről vették kölcsön, ahol ezekben a kérdésekben igazán nem skrupulózusak.

Értjük ezt? Felelős helyről adták meg a választ arra, hogy vajon a nemzeti szocializmus milyen erőszakot követ el a jogal és igazsággal szemben, az „állam” mindenfőltiségének nevében. Ez a „gyűlöletkomplexum” érthető, ha mélyebben bele-nézünk a dolgokba. Ma már látják a magyar államférfiak is, hogy milyen szakadék felé rohan országuk, ha a nyilasok tobzódásainak tág teret adnak. De holnap kezdődik a „szerelem” a gyenge magyar hajdon és az erős teuton hős között. Imígyen váltakozik a nagy szerelem és a nagy gyűlölet. Vajon nem-e lett volna jobb és egészségesebb akkor rákiáltani a nyilaspropagandára, amikor még gyengécske volt és nem állott annyi képviselő a szolgálatában.

Az utóbbi évtizedekben ez a „hadd játszanak a gyerekek” kezdetű elmélkedés sokszor megbosszulta magát, ha nem kellő eréllyel török le. Ugy gondoljuk mi prűgelknabek, hogy a rövidebbet mindég mi húzzuk. De legalább a zsidóság is megmond-

Most!... Most!...

Két kezének ujjai görcsösen egymásba fonódtak, feje lehanyatlott kétségbeesett keblére. Nagy lelki tusa tombolt most odabent, gyötrelmes kizűködés saját magával; lelki harcának tengelye pedig az a kérdés volt: megtegyem-e, ne tegyem-e meg?

Az állástalanság, a nyomor, a hónapok óta tartó kemény nélkülözés és leginkább az, hogy szerelmében, egyetlen nagy érzésében csalódottnak tudta magát, azzal felelt a keblében megszólalt néma kérdésre, hogy: tedd meg. Mínek tovább nyomorogni és szenvedni, minden reggel reménykedve ébredni és este megátkozva a hűtelen napot, megint kétségbeesetten lefeküdni? Ott az ablak, csak nyisd ki; egy ugrás a harmadik emeletről le az udvarra, egy röpké másodperc, — rövidebb, mint egy lélegzetvétel ideje és mindennek vége...

— Öngyilkosság... — borzadt meg Emma s ez a megborzadás már a vallásosan nevelt zsidó lány lelkének megnyilatkozása volt. Hiszen tudta, milyen nagy bünt követ el az, aki önként megy a halálba, oltja ki az életét, amit Istentől kapott. A Teremtő az élet és az övé a halál is: akármilyen mostoha az előbbi, megadással végig kell azt élni és akármilyen kívánatos legyen a halál, nem szabad, hogy sietessük akárcsak egy perccel is.

Tétován állt az ablak mellett és átgondolta eddigi életét. Semmi napsugár, semmi virágillat, csupa boru, árnyék és visszasság. Mint szegény emberek gyermeke, korán került ki az ellenséges világba és nélkülözés volt minden napja. És az az egyetlen fényugár is, ami bearanyozta szegényes életét, csak másodpercnyi tartamu volt, azután eltűnt. Az az

amerikai, aki rövid látogatásra ájtott az újvilágból a régiébe s akivel ott, ahol ő — mint nevelő — állásban volt, megismerkedett: az az amerikai fiatalember megszerette és ő viszontszere, tele reménnyel és bizakodással a jobb jövőben. Mert azt mondta az a fiatalember: — most visszamegyek, rendbehozom minden dolgomat, azután eljövök érte, Emma és feleségemül teszek, mert szeretlek.

És azóta majd egy esztendő mult el, de sem ő nem jött vissza, se levél nem érkezett tőle, félsorinyi se. Hát lehet ezt túlélni, ezt a csalatkozást? Elhet-e tovább egy szerelmes lány, mikor úgy látja, hogy darabokra tört fölőtte az ég és pusztaság lett lába alatt a föld?

— Nem lehet... Nem lenet... — sikoltott fel benne a vad fájdalom.

Kinyitotta az ablakot és lenézett az udvarra, a mélységbe. Ott, ott van a megváltás; egy nekilendülés, egy ugrás és mindennek vége, szegénységnek, nélkülözésnek, nyomornak és megnyugszik a szív is, mert a megmerevedett szívnek már nem fáj semmi, de semmi.

Éppen az ablak alatt, a földszinten lakó cipésznek kis lánykaja játszadozott. — Ha most teszem meg, — gondolta Emma, — még magammal ránt-hatom a halálba azt a kis ártatlanságot is. Tetézem a magam nagy bűnét egy másikkal is? Nem, nem inkább várok, míg elhagyja a helyét az a kis csöppség.

Negyedóra mulva ez megtörtént és Emma egy széket tolt az ablak alá, hogy arra telállva, nagyobb lendítést adhasson testének és biztonsággal mehes-sen a semmibe.

Ekkor meg a levélhordó ment keresztül az udvaron és Emma még várt egy-két percig, amíg a jó ember valamely lakásba bemegy. Ő is sajnálta, hiszen felesége és több gyermeke van és ettől el is tekintve: öngyilkossága pillanatában még gyilkol-jon is?

A levélhordó eltűnt, a lépcsőházba fordult be, Emma jól látta és... most... most... — tört ki az elhatározó szó a sorsüldözte lány kebeléből. Még csak egy utolsó imádságot hadd rebegek el... Istenem, bocsásd meg bűnömöt és ha ítélőszéked előtt lesz a lelkem, ne alkalmazd a legszigorubb mértéket...

Felállt a székre, hogy az ablakpárkányra tegye a lábát; az előtte tátongó halálhozó mélység lát tára még megborzongott, az élethez való öntudat-len ragaszkodás utolsó fellobbanása volt ez a bor-zongás, azután behunyta a szemét... most... most...

Ebben a válságos pillanatban megszólalt kint a csengő és Emma reflexszerűen hátrafordult. — Ki akar tőle valamit élete utolsó percében? És villám-gyorsan gondolta: Nem nyitom ki az ajtót, hanem végzek magammal... most... most...

Kint még egyszer csengettek és a háziasszony is beszólt a bezárt ajtón: — A levélhordó keresi, kisasszony és erre Emmában felébredt az ősi női ösztön: a kíváncsiság. Hosszu hetek óta nem hozott neki levelet... vajjon kitől érkezett az, mit hozott?

Amerikából érkezett a levél; hosszú vándorutat tett meg, amíg rátalált végre a címzettre, mert az eredeti cím alatt már hónapok óta nem lakott Emma... Amerikából érkezett a levél... talán ő

hatja halkán a véleményét. Szép, szép ez az erély, csak nincsen-e kicsit késő — Keresztes Fischer Ferenc miniszter ur?

Egy világhírű zsidó

karakterologus Erdélyben

A szélvihar őt is felkapta. Az a számum, amely annyi zsidó karriert tett tönkre, vagy tört derékba, éppen akkor, amikor felfelé ivelésben volt. Most itt ül szerkesztőségünkben. Atutazóban van Nagyváradon. Egyik barátja hívta meg, hogy egy kies erdélyi fürdőhelyen írja meg könyvét, amelyért kiadók versengenek.

A neve: E. A. Brahm. Világhírű tudós, aki eddig is nagyot alkotott a lélekelemzés terén. Nevét ismerhetjük külföldi nagy lapokból. A léleknek buvára, aki sorsokat tud kiolvasni egy-egy szóból, amelyet az illető papírra vet. Azt mondja, hogy az írás, az tulajdonképpen nem is „írás”, hanem olyan, mint a földtani intézetek szeizmográfja. A lelket meg lehet ismerni az írásból.

Szemben ülünk E. A. Brahm-al. Órákig hallgatjuk. Szédületes tudását, érdekes arcát, komoly hangját figyeljük. Elmondja életét. Külföldi nagy városok metafizikai társaságaiban tartott előadásokat. A modern grafológiában európai neve van. Ezen társaságok elnökségének tagja. A német tudósok még ma is hivatkoznak rá. Pedig tudják, hogy zsidó. De mennyire zsidó. Olyan alapvető tudása van a talmudikus irodalomban, ahogy ismeri a budhizmust és brahmanizmus labirintusát. A zohar miszticizmusát is alaposan ismeri, ma is tanulja. Kell neki, a tudományhoz. S minden érdekes okfejtését nagyszerű és bámulatos szerénység kíséri. Lelkimélységek, megérzések. Ismeri a mikrokozmosz és makrokozmosz rejtélyét. Minden távoli és modern tudományos megállapításnak alapja a zsidó tudás. Ez a beton alap. Erre lehet építeni gigantikus szellemi várakat.

Hova készül? A nyolcadik grafológiai világtalálkozásra, amely nemsokára Belgiumban lesz. Ez utja előtt jött el Romániába pihenni és dolgozni. Új művét. Most Báznára ment, ott fog dolgozni. Egyszerre több nyelven jelenik meg munkája. Felöleli majd a vérkeringés és kézírás kapcsolatát. Nem lehet elbujni szemé elől, mert az írásból még a betegségekre való diszpozíciókat is megállapítja.

Távozása előtt még egy kérdést ad fel nekünk. Miért írják a szóferek a Szentírást egy-

tőle? Mi van ebben a levélben, dobant fel a lány szíve: életmentés-e, vagy üzenete a végzetnek: nincs kegyelem?..

Nem merde felbontani. Elernyedten leült arra a székre, amelyet a halálba való ugródeszkául készített volt oda az ablak alá és percekig a szemébe bámult. Mi van ebben a levélben: élet, vagy a könyörtelen halál?

Végre felbontotta és Emma felugrott, hogy nyomában a díványra ájuljon. — Élet! — azután percekig nem tudott magáról. Csak feküdt, mint valaki, aki nagy betegségen esett át és még nem tudja, végleg eltávozott-e ágya mellől a halálnak könyörtelen angyala.

Lassan mégis csak magához tért és feleszmélt. — Igen, úgy van, — rebegte alig hallhatóan, — eltávozott mellőlem a kísértés. Tőle van a levél... s ezt a levelet rossz cím alá küldte, azért kaptam oly késedelmesen kézhez. De hála Istennek, jobb későn, mint soha!

— No, de mit ír az az amerikai fiatal ur? — kérdezte a szállásadó asszonya, aki bejött volt és hallotta ezt a beszédet.

— Azt írja, hogy tavaszra átfőn és végleg itt marad mellettem, mint a férjem. S hogy addig se legyenek gondjaim, ezer dollárt is küldött a levélben... hála neked, te jó Isten, hála!

S mikor a háziasszony kiment és Emma szeme az ablakra tévedt, az előtte kikészített székre, nagy boldogságában is még egyszer megborzadt. — Istenem, — gondolta, ha te nem jutsz eszembe... ha nem fohászokodok fel hozzád, hogy kegyelmes bíráram légy...

forma betűkkel? Nem tudunk rá válaszolni. Mire megmondja, hogy a régi tudósok még arra is tekintettel voltak, hogy ne lehessen a színáji írásokat grafológiára felhasználni. Előirták, hogy a betűk egyformák legyenek és az írás módja is előírásos. A betűket így és így kell írni. Mert egy örökbecsű műben nem szabad látni az író egyéniségét. Különben a héber grafológia egyedüli és legismertebb művelője a világon.

Meghívjuk, hogy tartson előadást néhány erdélyi városban. Ha ideje engedi, a pihenése után egy-két helyen talán előadást fog tartani. Nagy élmény lesz ez, szeretnénk már hallani.

Amikor keresztények mentik

meg a Tórárt

Amikor majd a nemzeti szociálisták uralma véget fog érni Németországban, akkor egy olyan terepmenten fog elkezdődni a kutatás, ami nem válik majd szegényére a német népek. Majd jönnek a hősi époszok azokról a fajnemetekről, akik segítettek zsidóknak és zsidókon. Azokat az emberi megnyilatkozásokat fogják csokorba szedni, amit ma gondosan rejtgetni kell mindenkinek, a német határokon belül, különben Dachau és a többi koncentrációs táborok rémségei nyílnak meg előttük. Néha-néha mégis kiszivárogo néhány kis epizód, amelyet regisztrálni nem hálátlan feladat.

Ime: Tel Avivban, a Beth Jisrael imágyesület két régi Tóratekerceset avatott fel az elmúlt szombatok egyikén. Két Tóratekerceset, amelyet az elmúlt év novemberében, égő zsinagógákból mentettek ki. Az egyiket, egy kis németországi hitközség templomából néhány keresztény paraszt mentett ki. Barátságos viszonyban voltak a zsidókkal és amikor égett a templomuk, életük veszélyeztetéséül mentették ki a szent tekerceset és rejtgették házaikban. Amikor nemrégiben néhány zsidó család elindult onnan Palesztinába, odaadták nekik, hogy vigyék ki és tegyék ismét méltó helyükre. A másik Tóratekerceset Berlinből hozták emigrált zsidók.

Majd késői nemzedékek úgy fognak tekinteni ezekre a Tóratekercesekre, mint korunk embereinek bámulatos bűnösségére és emelkedettségére. Elnézik majd őket, mert égő templomok üszkeiből menekítették ki őket, amikor barbár kezek templomokat gyújtottak fel. És emberi kezek — árjáké — mentette ki őket a pokolból. Mi regisztráljuk az eseményeket és megállapítjuk, hogy a nyolcvanmillió német népek is vannak emberien érző milliói, akik szóhoz fognak még jutni és visszavezetik majd a németiséget, a kulturális emberiség útjára...

Mondain chasszidok

Az erdélyi fürdőhelyek kicsinyek. Nem hasonlíthatók Abbáziához, vagy Karlsbadhoz, amelyek egészen nagyvonalúak és az ott nyaraló emberek tudták szeparalizálni magukat. De ezek a kis fürdőhelyek nagyon egyszerűek és mindenki tud mindent mindenkiről.

Ennek „köszönhető”, hogy napról-napra kapunk „intím” híreket ezekről a fürdők-ről. Oh, ne tessék indiszkréciókra gondolni, hiszen ez nem a mi feladatunk és semmi közünk hozzá. De az mégis csak egy kissé a nyilvánosság elé tartozik, hogy „prominens” chasszid családok asszonyai és leányai, egészen elfelejtik a bős atya, vagy a még bőszebb férjet, aki otthon elfordul és — bocsánat a kifejezésért — kiköp, amikor hallja, hogy nők nyilvános helyeken fürdenek férfiak társaságában, meg hogy esténként táncolnak. Ez viszi romlásba a zsidóságot — mondják — és ez ellen kell

küzdeni minden erővel. „Ki kell irtani” azokat a zsidó közéletből, akiknek családja ilyen világi életet él.

S mit beszélnek azok, akik ezen a nyáron az erdélyi fürdőhelyeken nyaralgatnak? Semmi mást, minthogy ezek a chasszid csemeték nagyrésze nem csupán világi, hanem félvilági életet is élnek. A közös strandon feszes trikóban feszítenek, esténként a parketten keringőznek: miközben az „atya”, a szatmári és más rabbi udvarok legprominensebb előkelősége. Ugy járnak ezzel, mint Palesztinával. Folyton szidták, átkozták és a végén ők az elsők, akik érdekeltséget vállalnak a „posimok” vérével és verejtékével épített országban.

A világi és félvilági chasszid leányok és asszonyok különleges csemegét jelentenek azoknak, akik ezt a jelenséget azért állapítják meg elégtétellel, mert ezek az urak voltak azok, akik nem ismerték a német közmondást: Wer Kinder hat in die Wiegen, lasse die Menschen in Frieden!

Akiknek gyermekei vannak, az ne kritizálja a másét. Tartsa vissza kritikai hangját, mert ha még egyszer hangoskodni mernek, akkor jönnek a fotografiák is: ónagyságáék, amint fürdenek a strandon, táncolnak a Kursalonban, ebédelnek a kaszinóban, flörtölnek az erdőben és a többi és a többi, többi, többi...

Félvérek a székesegyházban

Ujságok hasábjain olvashatjuk. Rendszerint szép nevek és a végén: „az esküvő déli fél egykor a rom. kat. székesegyházban.” Aki nem ismeri a szereplőket, további lapoz. Elvégre sablonos házassági hír. De ha jobban belenézünk a hír mögé, akkor azt látjuk, hogy a székesegyház baldachinja alatt nem keresztények állanak, hanem kikeresztelkedettek, vagy félvérek. Tudja az ég, mi már mindent megszoktunk. Régebben egy ilyen esküvői hirt nem huztak így alá, azzal a római katolikus székesegyházzal. De most már ezt is meg kell szokjuk. A családok, amerre nézünk, még mindentel mélyen benne gyökeresnek a zsidóságban. De a fiatalok azt hiszik, hogy a boldogulás és karrier szárnyaira ültek akkor, amikor a tiszteletreméltó kanonok adja rájuk az egyház áldását.

Egy kissé mégis furcsa az, hogy ennyire tudomásul kell vegyük azt, hogy ezek a fiatalok, meg a többiek is, akik ezt az utat kezdték, szakítottak — illetőleg szakítani akarnak — a multtal. Mi csak azt mondjuk, ez a mult visszahuz. Olyan mint a hinár. Nem lehet kilábolni belőle. Visszahuznak a sírok a temetőbe, visszahuz a környezet, visszahuz a kor levegője, amely a maga telivér félvér elméletével állami méntelepek hangulatát akarja belevarázsolni az emberi társadalom recsegő-ropogó márványpalotákkal helyettesített lelki-istállójába. A félvérek házassága negyedvéreket eredményezhet. Majd generációk után: majdnem semmit. De ha tovább folyik ez a méntelepi disztinkció, — misem használ.

Az esküvődön én is ott leszek — kezdődik az érzelmes dalocska. Nos hát ezen az esküvőn „én is ott leszek”, én is, a zsidó közvélemény. Legyetek gyerekek boldogok. Elvégre a székesegyház ad össze benneteket és bárha a zsidó szülők és nagyszülők imádkoznak „odaát” az utódok boldogságáért, azért még lehet boldog is egy keresztény házasság.

Az „áldás” sohasem árt, főleg ha több helyről is érkezik...

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ori. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Wasserstrom Sándor:

Szombat Munkácson...

1.

ELGYÖTÖRT ZSIDÓ LELKEK EGYBEOLVADNAK A SABBAT NYUGALMÁVAL

Különleges város ez a Munkács. Páratlan a maga nemében. Mintha a Niagara jutna eszembe. Ahogy ott dühörög a hallatlan vízmennyiség a mélységbe, úgy ad messzire hangzó csobogást és dobbanást a vallási életnek az a mindent magával ragadó zuhata, amely előtti azokat, akiknek van fülük és érzékük a megnyilatkozások iránt.

Munkács szombaton. Ez valami nem mindennapos élmény és látvány. Egy antiszemita nem üdítő látvány, sőt még egy amolyan igazi asszimiláns is szívesebben nézi a bugaci csárda jellegzeteségeit és el tud „bájolódni” a mezőkövesdi, vagy egyéb népviseleten. Azokhoz van „érzéke” egy asszimiláns zsidónak. Viszont mi, akik másként vagyunk beállítva, előttünk szintén „bájos” az a zsidó kislány, aki péntek délután siet a kalácsokkal hazafelé. A pájzszos gyerek, aki a félliter bori vizit kitudusra, meg ez erős tagbaszakadt zsidó napszámosok, akik a soletot viszik a pékhez, meg egyéb szombathoz tartozó munkákat végeznek.

Általában ez a város a szombatért és a szombathoz él. A sok kicsiny luftexisztencia, amely teng-leng napról-napra, valamiképpen bekapcsolódik a szombat szolgálatába. Azok a kis zsidócskák, akik ládákon, asztalokon, sokszor egy kiterített abroszon, vagy keszkenőn kipakolt bagatel árukból, szabadban vagy kapualjakban meghuzódva vélik létük anyagi alapjait megtalálni. Valamennyien, vagy mondjuk jórészt szombathoz tartozó és a Szombat-Királynő-jét dicsőítő kegyeszerekkel és élelmiszerekkel foglalkoznak.

Lázás sürgés-forgás jellemzi Munkács hétköznapjait is, de a szombatra való készülődés, a kis gettó mellékuccák zsidóit is a főbb utvonalekakra kergeti és amikor bekövetkezik a szombat, mintha valami különleges szellem szállná meg a várost. Pénteken a kérgeskezü és fizikai szenvedésekben elgyötört lelkek feloldódnak, hogy egybeolvadjanak a szent sabbat nyugalmával... Most érzem csak, hogy miért nevezik ezt a várost „Klein Jerusalem”-nek. Sabbatra egészen zsidóvá lesz. Péntek este minden csendessé válik, de azután szombat reggel megindul újra a zarándoklat a nagy templomba és a számtalan imaházba.

Imádkoznak és mert egy kicsit ezt is szeretik — vitatkoznak is. Ma már nincsenek olyan életrehalálra szóló nagy viták, sőt veszekedések, mint voltak az emlékezetes munkácsi-belzi-szaploncai — cionista — viták során.

Most csendesek az uccák, az üzletek zárva vannak. Most pihen a sok Jiszoszchor és Zevülün. Akik kiszolgálják a Tudást és akik tanulnak. Ma nem gondolnak még azokra az „üzletekre” sem, amelyek tisztára a szombatra és a többi ünnepekre baziroszódik. Sokan, nagyon sokan élnek itten a vallás eszközeiből. Az ezüst Tóradiszektől kezdve a purimi „gregerli”-ig, a chanukai és egyéb gyertyától a „nesomelicht”-ig és a trendelítől — a magiláig.

2.

A LATORCA PARTI ZSINAGÓGA A „NAGY” ÉS A SOK KIS BET HAMIDRAS

Most nyugalom van és csend. Csak az imaházak körül van élet. Ez utóbbit „nagy”-nak azért hívják, mivel a gettó-uccákban, sok, nagyon sok kisebb Bet Hamidras van. Van egy szép és impozáns nagy zsinagógája és egy nagy Bet Hamidrasa. Mindkettő a Latorca partján, szemben egymással. A nagy templomban kétszer van sachrisz ima szombath délelőtt, de a Bet Hamidrasban a nagy teremben és a kisebb helyiségekben folyton van sachrisz-ima, egészen a késő délutáni órákig, amíg eljön szerintük a mussaf ima ideje. Már mint a chassid muszaf ima ideje.

A nagy templom zsufolt és úgy néz ki, mint a többi hasonló templomok. Csak a kétemeletes női karzat rácszata van kétszeres tüllel befödve, nehogy egy tekintet is találkozhatna a lentivel.

A Bet Hamidrasban is nagy a sokaság, előtte kaftános, fehér harisnyás és félcipős tömeg, akik vagy imádkoztak már, vagy arra várnak, közben beszélgetnek, vitatkoznak, elmélkednek és a régi, vagy jelenlegi rossz időkre emlékeznek. Ez a nagy bet-hamidras 200 éves és ötven évvel ezelőtt leégett. Akkor újraépítették és megnagyobbították, de stílusa megmaradt. Kicsiny ablakok és sajátságos építészeti stílus, amit legjobban olyan „ifjed” stílusnak nevezhetünk, hiszen mind befelé épült, nem az uccái frontja, hanem az udvarra.

Ebben a Bet Hamidrasban a nagy terem márvívalánál hatalmas könyvvállvány áll, amely a talmudisztikus könyvek ezreit rejti magába. A Tudás áll ottan, de ezek a lapok rongyos szélűek, meg a könyvek megviseltek, hiszen itten nem disz a foliáns, hanem napi szükséglet, életelixír.

A főrabbi és kísérete nem imádkozik itten, hanem a saját házában levő nagy imaházban, amely egyúttal a sokszáz bocher tanháza is.

3.

A MUNKÁCSI FŐRABBI „UDVAR”-A

Imádkozás után elindulok azon az utvonalon, amely a főrabbi lakása felé vezet. Ez az udvarház úgy közelíthető meg, hogy a Főtérről a sétányhoz vezető utvonalon indulunk el. Körül impozáns épületek, amelyekkel az elmúlt évtized rentabilis városi politikája díszítette fel Munkácsot.

Már messziről feltűnik egy fehérremszelt nagy épület, amelyről csakhamar megtudom, hogy a Spira-család őst tuzskulánuma. Hatalmas nagy udvar, amelynek jobbkez felől a tulajdonképeni rabbi lak van. Ebben a házban lakik a mostani főrabbi, Baruch Rabinovitz, az elhunyt Spira Lázár zcl. Lengyelországból származó veje, aki méltó utóda a nagy gaonnak. Békeszeretete pedig hitközségének tagjai előtt kedvelté tette. Az „udvar” végén van a főrabbi béthamidrasa. A jobboldalon pedig a Spira Lázár elhunyt főrabbi által épített, de egész éven át lakható, hatalmas szükko.

4.

SELYEM KAFTÁNOS, FEHÉR HARISNYÁS, FEKETE KEREK. BÁRSONY KALAPU TALMUDISTÁK JESIVÁJÁBAN

Öt óra van, szombat délután. Az udvaron csend honol, amolyan igazi szombat délután. De ismerős hangok hallatszanak a Bet Hamidras felől. Az a „tanulási hang”, amely oly jellegzetes és amelytől szívesen hallgat minden erre beállított igaz zsidó fül. Az a talmudi „nign”, amely nélkül nincsen tanulás és nincs hangulat. Bemegyek. Több száz különböző kora bocher és felnőtt ül az asztaloknál. Szeretném idehozni a zsidógyűlölköket hatalmas falkáját és megmutatni: lássátok, itt van az a bizonyos zsidó erő. Nem kocsmázik, nem politizál, nem igyekszik gyűlöletet szítani és nem keres földi gyönyöröket, amikor pihenője van, hanem talmudisztikus filozófiával, ennek kommentárjaival, történelemmel és vallással foglalkozik. Egyszóval azzal, ami: a zsidóság lényege.

Egyrészt egy külön asztalnál — ezek az idősebbek — a „siür”-t tanulják. Ezt vitatják a különböző kommentárok bőséges felhasználásával. A másik asztalnál a fiatalabbak a „nebensiuir”, annak heti leckéjét ismételtetik.

Valamennyien tisztá, szimpatikus kinézésű szombati öltözékben. „Bekecsik és biberhit”. Festői látvány és ünnepélyes keret. Vannak sokan pantallóban, de még többen fehér harisnyában és félcipőben. Feltűnt nekem az egyik nagyon intelligens

A FÉNYLŐ ARC

A legszebb női arcot is elcsufítja, ha az orr, vagy a homlok fénylik. Kiváló szolgálatot tesz ilyen esetben a „SULFAMYL”-puder, amely megszünteti az arc zsirosságát.

arcu fiatalember, aki hosszú selyem kaftánban, térdig érő hófehér harisnyában, fénylő fekete lakkcipőben, kis fekete másnis nyakkendőjével, a fényesre vasalt ingben és kerek bársony kalapjában, megfelelő összhangban volt öltözve, fekete, hosszú, de jól ápolat tincselével, mintegy kiválni látszott a többiek közül. Hallgatom sajátos talmudi nigunban előadott fejtegetéseit, majd a tanulás után hozzámegyek és beszédbe ereszkedem vele. Kiderül, hogy az alföldi származású nagy Rabbi Mordche D'Veerner unokája, aki a munkácsi jesiván akarja tudás-szomját kielégíteni. Érdekes, hogy a Bet Hamidras előcsarnokában az ajtónál falragaszok, felhívások vannak a falon. Különböző utasítások a tanítványok részére, elhelyezkedési lehetőségek, a jesivákba való felvétel és a Menzát illetően. Közlik még azok neveit, akik a menza dacára a hét valamelyik napján ételmelet adnak a szegényebb ifjaknak. Feltűnt és nagyon meglepett, hogy a felhívások nem az obligát „szent” jiddis nyelven íródnak, hanem héber nyelven, amely ellen annyira harcolt az elhunyt Spira Lázár főrabbi. Igaz ugyan, hogy nem a jesiva-héber ellen, hanem a gimnázium-héber ellen vezette olthatatlan gyűlölettel rohamait. De mi a különbség?... kérdezzük mi...

De minek ezen most gondolkodni, amikor még sok mindent akarok látni a munkácsi szombathoz. Felkértem az egyik vezetőjét az iskolának, aki „előtanult”, hogy nem-e lenne szíves bejelenteni a főrabbi urnát? Az illető, aki egyúttal a főrabbi gabbe-ja is, előbb huzódzott az úgýtól s azzal indokolta álláspontját, hogy a főrabbi ágyban fekszik és beteg.

Amikor megmondtam, hogy a „Népünk” főszerkesztője vagyok, azonnal más arcot vágott és sietett a főrabbi lakásba, hogy az „audienciát” keresztülgye. Nemsokára jött a hírrel, hogy a főrabbi ur szívesen lát...

5.

LÁTOGATÁS ÉS BESZÉLGETÉS A MUNKÁCSI FŐRABBI FIA TAL ÉS NAGYTUDÁSÚ FŐRABBIJÁVAL

Belépek az épületbe, amelynek egyik távolabbi tornácán két asszonyt látok beszélgetni. Megkérdelem kísérőmet, hogy a főrabbi családja talán. Kiderül, hogy az egyik, az idősebb, az elhunyt főrabbi özvegye, az „anya-rabbiné”, a másik, a jelenlegi főrabbi felesége. Eszembe jut, amit régebben hallottam, hogy az özvegy rabbiné a háttérben sokszor mozgatta a nagy vitákat és energikus arca, amint úgy szemügyre veszem, valóban elárulja, hogy olyan asszony lehet, aki tudja, mit akar. Szokatlan energikus arckifejezése még annak is sokat elárul, aki nem foglalkozik arcsmével.

Bemegyünk a főrabbi szobájába, ahol valóban ágyban, párnák között találok Baruch Rabinovitz főrabbit. Már messziről nyújtja kezét felém és Solem-aléchem-et ad. Fiatal, sápadt arca, amelyet fekete szakáll övez. éles kontrasztot képez a fehér párnával, amelyen fekszik. Influenza gyöttri már néhány napja, de fent járt vele, viszont most már nem bírta tovább. Elnézést kér, amiért ágyban fogad, de nagyon fáradt és egy kissé lázas is. Különbösen is sokat kell dolgozzon, hiszen a hivek ezrei várnak tőle segítséget, nem csupán vallási, hanem létüket fenyegető anyagi gondjaikban is.

— Sok a teendője a főrabbi urnak? — kérdelem hirtelen megszakitva.

— Mindenekelőtt a sok tanulónak az ellátása. Előbb és mindenekelőtt a tanulás, a szigorú felügyelet, viszont anyagi ellátásuk sem kis probléma. De ezenkívül nálunk Munkácson az állampolgársági ügyekhez szükséges okmányokat is a rabbi hivatal adja ki. S mivel az iratokért jelentkező zsidók —

sajnos — 90 százalékban nincstelenek, az anyagi bázist is nekem kell előteremteni. Részben saját zsebemből, részben gyűjtés által. Szomoru és sulyos a felvidéki zsidóság helyzete. Az egzisztenciák összeomlásának recsegése-ropogása, behallatszik a rabbi-ház ablakain és amikor már minden kötél szakad, amikor már nincsen kenyér a gyermeknek, akkor lozzám jönnek: segítsék rajtuk. Hát lehet ennyi kérést végighallgatni anélkül, hogy az ember lelke ne vérezzen? Azt hiszem, hogy inkább ez vesz le a lábamról és nem annyira az influenza. Zsidó tömegtragédia az, amely itt most szemünk láttára játszódik le a felvidéken.

6.

MILYEN ALDOZATOT KIVÁN A PESTI ZSIDÓSÁG A FELVIDÉKI HITTESTVÉREITŐL?

— Miért nem fordul a fő-rabbi ur a magyar zsidóság vezéreire, hogy segítsenek?

Legyint a kezével, fáradtan és rezignáltan.

— Erről jobb nem beszélni. Néhány nappal ezelőtt itt volt dr. Eppler Sándor, a budapesti nagy hitközség és a közös szerv megbízásából még egy ural és amikor feltáram a helyzetet, akkor a helyett, hogy szívvel-lélekkel felajánlotta volna a pesti zsidóság segítségét, azt mondotta:

— Sokan ereszkedtek le ide Galiciából, Lengyelországból, Bukovinából az utóbbi fél évszázad alatt, ezek nem magyar zsidók és legjobban volna, ha innen távoznának. Van elég baja a magyar zsidóságnak a maga bajával, nem tudunk mi segíteni. Azzal tenének viszont a munkácsi és felvidéki beköltözőitek nagy szívességet a magyarországi zsidóságnak, ha önmaguk távoznának az országból. A felvidéki zsidóság bevándorolt részének áldozatot kell hoznia az ország többi zsidóságának nyugalma érdekében...

Ez a tipikus pesti asszimiláns felfogás és annak leplezetlen kitérője az Eppler dr. részéről, melységesen megdöbbentett. Annál szívesebben hallgattam azután a főrabbi önzetes választát, amit nekik adott:

— Majd segítünk mi magunkon. Mi munkácsi és felvidéki többi zsidók nem esünk kétségbe és ha nem számíthatunk Önökre, akkor majd segítünk magunkon, ahogy lehet és ahogy tudunk. Majd megsegít bennünket a Teremtő, aki már mutatott néhányszor csodát és többször a munkácsi zsánerű zsidóknak, mint a pesti Dunapart zsidóinak.

— Fel is mentem a miniszterhez egy deputációval, hisz jómagam is, sok híveimmel ki lettem az országból utasítva és meg kell vallanom, hogy ott a miniszteriumban Budapesten több megértést találtam, mint számos zsidónál. Ugyálszik a pesti zsidóknak „teher” a vallásához és régi viseletéhez ragaszkodott felvidéki zsidóság. Holott egészen bizonyos, hogy a zsidótörvény akkor is életbelépett volna, ha egyetlen chasszid zsidó sem lett volna Magyarországon. Ahogy megvalósult az olaszoknál is, holott ott nincs páfesz, szakáll, kaftán és stráml. De fordultunk mi egyenesen a külföldi zsidósághoz is, ahonnan messzeménő támogatást ígértek nekünk.

Ezután érdeklődött az erdélyi zsidó viszonyok iránt és sajnálattal közölte, hogy nem bírja a nyelvet, azért nem olvashatja eredetiben a „Népünk”-et, de mindenkor lefordíttatja magának. Elléti a nagy differenciálódást, amelyet az erdélyi zsidóság körében is észlelni lehet és elléti a harcias politikát. Ez ugyan a multban a munkácsi udvart is jellemezte és ismertté tette világszerte az egész zsidóság körében.

7.

A VALAHA NAGY HARCOK SZINHÉLYÉN, A RÉGI RABBILAKBAN CSEND, MOZDULATLANSAG ÉS EGY LÜKTETŐ ELET NAGY MUZEUMA VAN

Kezét nyújt és sajnálkozását fejezi ki, hogy nem tud elkísérni, de kéri a gabbét, hogy mutassa meg az egész házat, ahol az apósa, a megboldogult gaon is élt.

Elibesuzok Rabbinoivis Baruch munkácsi fő-rabbitól, akiben olyan férfit ismertem meg, aki Cion-riánt való nagy szeretetéről tett tanúságot.

A Spira dinasztia „várát” nézem most meg. Valóban vár volt ez, amelyből támadások indultak és amely felé sok támadás irányult.

Az első két teremben székek és asztalok vannak, előszoba, vagy mondjuk hall, ahol várakoztak a hívek. Régi függőlámpák a mennyezeten. Ezután bejutok az elhunyt hálószobájába. Az ágy és minden egyéb úgy van, ahogy annakidején volt, amikor zeum volna, mindenütt csend és mozdulatlan. A hálószoba mellett a nappali szoba, amelyben köröskörül a könyvek ezrei. Egyik leghíresebb és a legdrágábbra elítélte a földi világból. Mintha egy múltbéli ritkaságot magába foglaló zsidó könyvtára ez Európának. Vannak példányok, sokszáz éves kéziratok és ritkaságok, amelyekre még a British Museum katalógusa is hivatkozni szokott. Négy-öt száz éves művek ezek, talmudisztikus kommentárok, ritka értékek, amelyeknek alig van párja a világon. Ezenkívül igen értékes manuskriptumok. Rendkívül sok művet az tesz még értékesebbé, hogy bennük van az elhunyt főrabbi széljegyzete is, amelyekben a műtételeire megjegyzéseket tesz.

8.

A SPIRA RABBIDINASZTINA „KINCSTAR”-I SZOBÁJA

Sokáig lehetne elidőzni ebben a teremben, talán egyszer majd egy-két hetet is eljövök, mert nagy élvezet a tudásnak ebben a tárházában időzni. A következő szoba, egy 60-70 négyzetméternyi területű ebédlő, ahol a hívekkel együtt sokszor érkezett az elhunyt gaon. Ebből a teremből még egy nyílás. Ennek az ablakal éppúgy, mint Spira főrabbi volt lakosztálya és az ebédlő is, az uccára nyílnak és egyike a legérdekesebbnek, amit életemben láttam. Egy enyhe kis tülzással „kincstári” szobának is mondhatom. Közepén hatalmas asztal, teli ezüstedényekkel és porcellánokkal. Menorák, fűszeres tartók, szédertálak, gyertyatartók, kelyhek, különböző ezüst garnitúrák. Ezeket a Spira dinasztia évszázadok folyamán gyűjtötte. Nagyrészt a különböző korokban élő zsidó nagyságoktól, történelmi nevektől, a többiek pedig a világ minden részében élő híveiktől kapták.

Elgondolkozom, hogy mennyi vihart látott már ez a ház és milyen sulyos időkét él át ma is. De tartja benne a lelket a jövő záloga, a tradíció, amely nem ezekben az ezüst kezszerekben — vagyont érnek — mutatkozik meg, hanem abban a többszáz bocherben, akik a bet-hamidrasban tanulnak szorgalmasan és szakadatlanul. Ma csendes ez a ház és ebben is van valami lélekemelő.

Lelkemben vibrálnak a különböző érzések. Az égi felmagasztosulás és a földi hiúságok egymásba fonódása.

9.

A MUNKÁCSI FŐRABBI BLUMELE GOLDMAN TÖRÉKENY TESTÉBŐL DYBUKOT ŪZ KI

Álmodozásalmból a mellettem álló jómodoru, középkorú kísérom ébreszt fel.

— Nagy ember volt, egyike a legnagyobbaknak és ezer meg ezer csodálatos történet forog közzsájon róla, engedje meg, hogy egyet elmondjak közülük:

— Munkács mellett van egy község. Kerencse a neve. Szegény zsidók lakják, negyven család. Rabbijuk nincsen, csak egy ugynevezett csoderabbijuk, akinek elég jól megy sora. Ől ebben a községben egy szegény suzter is, névszerint Jozsef Goldman. Ennek leánva, Blume, egy purim este parasztlány-nak öltözött és felkereste ismerősét. Evett-ivott és amikor hazatért, rosszul érezte magát. Csuklott, fejgattott és sirt. Az orvos nem tudta meggyógyítani. Jajgattott, hánytá-vetette magát s hiába kérlette any-

Megszabadulhat a ruhájára rúhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH”

PETROL-
szappant
használ.

Megszünteti a hajhullást és korpázást, Kapható minden szaküzletben

ja, arra sem nyugodott meg Blumele. Oroszul kezdett beszélni, holott azelőtt sohasem ismerte ezt a nyelvet. Elterjedt a hír a faluban, hogy a leányt megszállta a Dybuk.

Elrohantak vele a csoderabbihoz, aki elhívta a leányt a Bet-Hamidrasba. Azt a tanácsot adta, hogy hat napig ne csináljanak vele semmit. Aránylag elég nyugodt volt a leány e hat nap alatt. Akkor újra elvitték az imaházba. Ott tolongott a falu apraja-nagyja. Klátozni kezdett, mire apja egy taliszt tett vállára. A leány sikoltozva kérte, hogy vegyék le róla, mert összeroskad alatta.

Azt mondja neki a rabbi:

— Blume Goldman, te zsidó vagy!

— Nem igaz, — toporzékolt a leány.

Ezután megkérdezte a rabbi, hogy miért teszi ezt, mire a leány azt válaszolta, hogy chotoszi — vétkeztem. Egy idegen hang szólalt meg a leány ajkán és elmondotta, hogy husz év előtti megsértette a munkácsi rabbit és addig nem tud megnyugodni, amíg a rabbi meg nem bocsájt neki.

— Utazzatok Munkácsra, — mondotta a kerencsei rabbi.

El is mentek másnap. A munkácsi rabbi nem fogadta őket rögtön, hanem egy távoli szállodát jelölt ki számukra, hogy ott várjanak. Harmadnap küldönc jött és kérte, jöjjen el a leány szüleivel együtt a Bet Hamidrasba. A rabbi a templomtól jobbra levő szobában tartózkodott és a nyitott ajtón át szölt ki:

— Te vagy, aki vétkeztél ellenem?

— Igen!

— Megbocsájtok neked, de azonnal hagyd el a leányt.

— Nem, nem — sikoltoit a leányban a Dybuk. És tombolni kezdett. Alig bírták lefogni. Ekkor oda lépett a rabbi a leányhoz és farkasszemet nézett vele. Nagy izgalom veti erői a jelenlevőkön. Negyedóraig tartott ez a szempárbaj, azután a leány vonaglott, karjai lehulltak, alakja mindinkább megdőbült, végre összeroskadott és a földre zuhant.

— Haza lehet vinni, — szólt a rabbi fáradtan. — nincs már semmi baja.

Igy űzte ki a munkácsi rebbe a Dybukot Blumele Goldman törékeny testéből.

★

Késő este volt már, mindenféle meggyultak a havdálék a kis munkácsi házakban, éppen kellő hangulat ahhoz, hogy az ember a Dybukra gondolkodjon, még a vele kapcsolatos legendákra...

SCHWARTZ MENYHÉRTNÉ

ort. zsidó leánynevelő intézete-internálusában

Nagyvárad, Str. Ep. Ciorogariu 8, az 1939-40-es iskolaévre a

beiratások folyamatosan vannak

Növendékei a zsidó leánygimnáziumon kívül az összes iskolákat látogathatják. Az internátus a város legszebb helyén, minden iskolához közel, parkos zárt udvarral rendelkezik. Bentlakó szaktanárnók irányítása és állandó gondos felügyelete. Zene. Idegen nyelvek. Mérsékelt díj. Kitünő referenciák. Prospektus. Telefon: 12-11

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Aug 26, augusztus 11.
Szombat: Aug 27, aug. 12. — 6. שבת

Heti szidra: ראה

Heti haftora: עני' סוערה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.27

gyertyagyújtás 7.37

Istentisztelet kezdete 7.47

Szombat befejezése 8.43

Ros-Chodes Elul bencsolás.

Kedd, szerda, aug. 15-16.: Ros-Chodes

Nyilt levél

A renegátokhoz

Báró ur és mindazok, akik Önt követik, beálltak abba a sorba, amely felkeresi a rabbi-hivatalokat és hisztérius tjelemükben — kitérnek. Bejelentik a rabbi-hivatalban, hogy elhagyják a zsidóság sorait, dezertálnak. Levelet kapunk valakitől, aki a levél szerint Önt követte báró ur és ebben a levélben igyekezik igazolni és menteni eljárását. Mi nem vagyunk lelki törvényszék és nem tudunk Önnek sem feloldást, sem megbocsátást adni azért, amit a zsidósággal szemben elkövetett. De vannak a levélnek olyan részletei, amelyekre a nyilvánosság előtt akarunk válaszolni. Azt írja többek között, hogy „Higgyék el nekem, hogy kitérésem dacára és megmaradok jó zsidónak és csak lelki kényszer hatása alatt cselekedtem.”

Erre azt válaszoljuk, egyszerűen, de határozottan, hogy ez: nem igaz. Ez valótlan, amelyet csaknem mindegyik renegát hangoztat és amellyel önmagát akarja megnyugtanni. Ön nem maradhat „jó zsidó”, ha elhagyja a hitet, amelyben született, azt a vallást, amelyben felnőtt, ha elhagyja azt a közösséget, amelynek sorsában nem akar osztozkodni. Ön és társai lehetetlent kívánnak megvalósítani. Egy fast akar elhagyni, ami lehetetlenség.

Az Ön és a báró ur apja, nagyapja, akiktől nagy vagyont és rangot örökölték, azok igenis jó zsidók voltak. De hogy lehet az „jó zsidó”, aki most hagyja el sorainkat, amikor legjobban támadnak bennünket? Hogy lehet „jó zsidó” az, aki megtagadja azt az örököst, akit ma az új pogányok oly sokszor és sokat káromolnak? Mi kitérjük magunknak azt, hogy Önök „titokban” mindezek dacára „jó zsidónak” tartásuk magukat. Azok nevében tesszük ezt, akik ezért a szóért, hogy „zsidó” és a hitért és mindazért, amit ez a szó takar, feláldozták nyugalmaikat, biztonságukat és sokszor existenciájukat is.

Azt is írja hitehagyott levélróhán, hogy: „...továbbra is adakozni fogok zsidó célokra és támogatni fogom a zsidó intézményeket.”

Ezzel akarja expiacálni úgy a saját, mint mindazok bűnét, akik Önhöz hasonlóan a Báró urat követik? Azoknak a zsidó intézményeknek akar Ön tovább is pénzádója lenni, amelyek úgy a Báró urat, mint Önt dicsőítik, dicsőítik választották és Önök azt hiszik, hogy pénzzel mindent jóvá lehet tenni? Ön azt hiszi, amiért

a pénz Önnek mindent nyújtott az életben, azért ezt a pénzt most az arcunkba esaphatja? Nehünk zsidóknak nem minden a pénz. Ha elebbre is segít bennünket vándorutunkon, de vannak esetek, amikor mi nem adunk rá semmit. Óseink csak a tanult és tudós, meg jámbor embert értékeltek, a vagyonnak nem adtak különleges tiszteletet. Az aranyborjúnál is inkább a borju volt a főszempont és csak másodsorban játszott szerepet a nem rozsdásodó és szépen csillogó arany. Erdemeikre hivatkoznak, hogy áldozatkészségüknek köszönhető, hogy hitközségeink és azok intézményei megfelelő megalapozással kiépültek. De elhallgatja, hogy azok Önöknek társadalmi súlyt és tekintélyt adtak...

Nem kell a renegátoknak visszanézni és bocsánatot kérni. Csak semmi excuse. Menjének Önök és ne is forduljanak hátra. Önök sem orvos urak, akiknek rendelésében ki kellene írni, hogy ez keresztény rendelés, ahol azonban még ott tartják az ajtófélfán a mezuzát, hogy megtevéssék a páciens, mert Önöknek, a pénzimádóknak, kell a zsidó paciens is. Meg Önöknek is kereskedő urak, akik nem mondanak le a zsidó vevőkről. Meg Önöknek is ügyvéd és mérnök urak, akik nem tudják teljesen megsemmisíteni sorainkat, hiszen minden barátjuk zsidó. Mert a „tuloldalón” nem veszik be Önöket a társaságba.

Önök eltávoztak körünkből, mert úgy vélik, hogy magukon segítenek. Holott inkább nekünk, a mindent vállalóknak tettek ezzel nagy szíveséget. Nekünk, küzködő, névtelen zsidó tömegnek, akik tovább huzzák az igát. Pedig, ha őszinték akarunk lenni, most a bucsuzás pillanatában, meg kell mondjuk, hogy a bajok nagyrészt Önöknek, a mai renegátoknak köszönhetjük. Önöknek, akik most szökönek, de amíg lehetett, csak ártottak a zsidóságnak. Mert Önök, csakis Önök, a csucson-élők hozták a bajt azzal, hogy mindig csillogni akartak. Önök, akik ostoba luxust üzték, cinikusan viselkedtek és elfoglalták a divatos páholyokat és a közélet sok pozícióját.

Önök azonosítottak bennünket, Önök miatt gyűlölnek bennünket, Önök miatt nyomorog a zsidó tömeg, veszt el kenyérét a zsidó kts-ember és most elszökönek, most elarúlnak bennünket.

Önök Báró ur és még mások is, akik hasonlítanak Önre, addig jónak látták a zsidóságot, amíg az díszet adott Önöknek. De most, hogy vihar van, sietnek elhagyni bennünket

Menjenek Isten hírével. Mi nem hívjuk Önöket vissza. Ha elmentek tizek, vagy ezrek: menjenek. Hisz Önök anélkül is elszáradt ágai voltak a zsidóság egészséges fájának. Minél kevesebben maradunk, annál többet fogunk érní. Annál inkább fogunk megedződni hitünkben.

Hol volt itt Önöknél „lelki kényszer”? Sehol. Csak az élet napos oldalát akarják Önök járni és ha el kell árulni ezért a zsidóságot, az sem volt nagy áldozat az Önök számára.

Elmentek? Nem sajnáljuk Önöket. Sőt, még ez erőt és kiltartást ad nekünk a további harchoz és küzdelemhez!

Soha vissza ne jöjjenek! Mi átélünk nehezebb idöket is, a zsidóságot tépték-zúzták mindenfelől és mi mégis itt vagyunk tört erővel ugyan, de elhivatottságunk szent hitével és lelkesedésével.

Remélem, ismét egészséges leszek

Zobay Kristóf, Cenei (jud. Timis-Torontal) a következő rendkívül érdekes tartalmu levelet küldi nekünk:

... értesitem Önöket, hogy az első üveg Gastro-D. használása után évek sora óta kinzó gyomorgörcseim el-elmaradoznak, szíveskedjenek azonnal utánvétellel címemre még 3 üveg Gastro-D-t küldeni, remélem, hogy e kura után ismét egészséges leszek. Községünkből nagyon sokan gyógyultak meg és áldják Önöket kitünő gyógyszerükért és még nagyon sokan vannak, akik még rendelni fognak, mert aki csak használja, az már rokonai, ismerősei között tovább ajánlja. Én is kérem ezuttal, hogy alábbi ismerősöm címére: Schuld József, Cenei, ugyancsak 3 üveggel küldeni szíveskedjenek...

Hasonló hála és köszönőlevelek tömegesen bizonyítják, hogy a Gastro-D. gyógyszer ma már a gyomorbetegék közkincsévé vált. Orvosok is ajánlják.

Gastro-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135.— lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— MEGHALT WEIZMANN CHAIM ANYJA, (Haifa.) Nyolcvanhét éves korában meghalt Haifában Rachel Weizmann asszony, dr. Weizmann Chaim, a Cionista Világszervezet elnökének anyja. A nagyszony néhány nappal ezelőtt tüdőgyulladászt kapott és ez okozta halálát. Betegsége alatt fia, dr. Weizmann Chaim Londonban tartózkodott és onnan telefonon érdeklődött állandóan beteg anyja állapota iránt. Weizmann asszony temetése hétfőn ment végbe óriási részvét mellett. Amikor néhány hónappal ezelőtt a Jewish Agency és a Vaad Leumi akciót indított tízezer németországi menekült gyermeknek befogadására, Rachel Weizmann asszony volt az első, aki bejelentette, hogy több menekült gyermeket adoptál, Rachel Weizmann asszonyt hétfőn délután temették el Haifában, tízezer gyászoló közönség jelenlétében. A nagy zsinagóga előtt letették a koporsót, amely fölött Rabbi Uziel és a haifai zsidó hitközség elnöke, Gerschon Lewin tartott megható gyászbeszédet. A nyitott sír mellett a Jewish Agency politikai osztályának főnöke Mose Shertok és Josua Supransky tartottak bucsuztatót. Weizmanné a Hadar Hakarmelen levő házában halt meg. Halálóságánál jelen voltak a Palesztinában tartózkodó gyermekei. Rabbi Slomo Goldmann, az amerikai cionista szervezet elnöke az amerikai zsidóság nevében részvét-táviratot küldött Weizmannak.

— Kerestetik az őszi ünnepekre egy בעל מוסף (Baal muszáfi) előimádkozó, garantálva 8000 lei bevétel. Költségek csakis a megfelelőnek lesznek megtérítve. Orth. Izraelita Hitközség, Mercurea-Ciuc.

Szabászati és divat-felsőiskola!

A nemzeti nevelésügyi minisztérium felügyelete mellett. Továbbképző tanfolyamok az öltözködési ipar szakmai tökéletesítésére.

Igazgató:

D. Theodorescu

A tanfolyamok szeptember 4-én kezdődnek az összes osztályokon: férfi-szabászat, katonai egyenruhák, polgári egyenruhák, papi ruhák, birói tallárok, gyermekruhák, féléhőnemű, női szabászat, divat és művirágkészítő tanfolyamok. Ebben az évben új módszerek alkalmazása veszi kezdetét, teljesen új, tökéletesített programmal: **Műszaki tanfolyamok, szabad gyakorlati kurzusok az iskola műhelyeiben.** Biztosítsa jövőjét és tanuljon meg egy szép, tiszta és jövedelmező mesterséget. Beiratkozások minden nap. Információt és prospektust kívánságra ingyen küldünk.

Saloanele de cursuri, atelierele și birouri: București Strada Smardan Nr. 15, et. II. Telefon 3-27-01.

Jegyezze meg jól ezt a hirdetését!

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la
Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

— 522 ezer 700 font gyűlt össze a Lord Baldwin alapra. Julius 31-ikén zárták le a Lord Baldwin menekültügyi alapot, amelyre 522 ezer 700 font gyűlt össze. A menekülteknek szánt adományokat ezentul a Christian Council for Refugees és a Council for German Jewry pénztárába fizetik be. Az adományozott pénzeket a két szervezet között közös megállapodás alapján osztják szét.

— Háziasan nevelt 19 éves szép leányomat férjhezadnám jó hangú, megfelelő talmudisztikus előképzettséggel rendelkező, vallásos fiatalemberhez, aki alkalmas orthodox metszői állás betöltésére. Komoly reflektánsok ajánlataikat juttassák el zárt borítékba „Zivig Misumájim” jelige alatt a kiadóba.

— Egy amerikai csoport, köztük Charlie Chaplin-nel kétfélmillió fontot juttatott az Olaszországban tartózkodó menekültek részére. A Daily Telegraph jelenti, hogy az utolsó hat hét alatt mintegy 1600 bécsi zsidó lépte át az olasz és jugoszláv határt. Mint turisták kaptak beutazási engedélyt ezekbe az országokba azzal a feltétellel, hogy külföldi barátaik fejenként 60 fontot fognak letenni értük egy olasz, illetve jugoszláv bankban. Németországba semmiképpen nem térhetnek vissza. Hat hónapig maradhatnak Olaszországban, illetve Jugoszláviában, ahonnan tovább kell vándorolniuk. Ugyancsak a Daily Telegraph közli, hogy Bécsben még 90 ezer zsidó és 100 ezer félzsidó él még. A milánói zsidó segélybizottság kétfélmillió font garanciát kapott egy amerikai csoporttól, amelynek Charlie Chaplin is tagja. Ennek az összegnek egy részét kölcsön formájában, másik részét adományként folyósítják azon zsidó menekültek részére, akik ideiglenes tartózkodási engedélyt kaptak Olaszországban.

— A belga közvélemény a német emigránsok kitoloncolása ellen. A „La Flandre Liberale” című lap vezércikkben foglal állást élesen a kormány azon határozata ellen, hogy 3—4 ezer németországi zsidó menekültet, akik 1939. április 30-ika óta kerültek Belgiumba, kiutasít az országból. A lap „botránynak” minősíti ezt a határozatot. Belgium — írja a lap — nem lesz szegényebb azáltal, ha további hatmillió frankot fog juttatni három ezer menekültnek, miután más három ezernek ennyi összeget juttatott már. Mit számít 12 millió frank egy olyan költségvetéssel szemben, amely 12 milliárddal nagyobb, mint volt tavaly? Ezért a hatmillió frankért három ezer embert vissza akarnak küldeni a német pokolba? Nem csak szellemi korlátoltságra, hanem a nagylelkűség olyan hiányára is vall ez a gondolat, aminőre Belgium történetében alig van példa. A kormány ezzel a határozattal megvárta a parlamenti szünetet. Ez azt mutatja, hogy a közvélemény nem áll mellette.

— MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

— Zsidó nem lehet újságíró, sem jegyző Olaszországban. (Róma) A Hivatalos Lap törvényt közöl, amely a zsidók által gyakorolható szabadfoglalkozásokat rendszabályozza. Újságíró és jegyző nem lehet zsidó. Minden más szabadfoglalkozást csak zsidók érdekképviseletében gyakorolhatnak

— Az angol belügyminiszter köszönetet mond Rooseveltnek a washingtoni menekültügyi konferencia összehívásáért. Roosevelt elnök szeptember hónapra menekültügyi konferenciát hívott össze a Fehér Házba. Ezzel kapcsolatosan közlik, hogy Sir Samuel Hoare, az Egyesült Államok képviselője és az államközi bizottság alelnöke, Myron C. Taylor által a Claridge hotelben adott diszebeden beszédet tartott, amelyben köszönetet mondott Roosevelt elnök nemes kezdeményezéséért. Remélem, — mondotta az angol belügyminiszter, — hogy államaink közös erőfeszítése, ha nem is fogja teljesen eltüntetni a világból a modern civilizáció egyik legnagyobb tragédiáját, de jelentős mértékben csökkenti fogja azt. Nem szabad megengedni a menekültügyi kérdés megoldásának végnélküli elodázását. Ez a kérdés nem évek, hanem hetek problémája, — fejezte be beszédét a belügyminiszter.

— Merénylet a jeruzsálemi rádióállomás ellen. (Jeruzsálem.) Arab terroristák bombamerényletet követtek el a jeruzsálemi rádióállomás ellen. Legújabb jelentés szerint a rádió leadó két tisztviselője, akik a robbanásnál súlyosan megsebesültek, behaltak sérüléseikbe. A rádió leadó állomást rendőrség őrzi.

— „Az angol véderő büszke lehet a zsidó rendőrcsapatokra”. Bonskil és Wickham angol rendőrőrnagyok a zsidó rendőrpáncsnok kíséretében meglátogatták az afulei, maozi, bet-alfai, ejn charodi, gínagari, kirjat chaimi és kfar atai rendőrkülönítményeket. A látogatás alkalmával a zsidó rendőrkülönítmények mindehol gyakorlatokat mutattak be. Kirjat Chaimban először próbálták ki a rendőrkutyák képességeit nyomozás közben. Bronskil őrnagy beszédet mondott, amelyben dicsérte a zsidó rendőrség haladását, parancsnokainak felkészültségét és kijelentette, hogy „az angol véderő büszke lehet a zsidó rendőrcsapatokra.”

— Zsidó aggastyán kálváriája a német-lengyel határon. A felszüléziai lengyel határőrség parancsnoka jelentést küldött Varsóba azokról a fáradozásokról, amelyeket a nemzeti szocialisták tesznek, hogy minél több zsidót tegyenek át a lengyel határon. A jelentésből vesszük az alábbi tragikus esetet: A Gestapo közegei áttették a határon a hatvan éves Izsák Oztler nevű német állampolgárt. Mielőtt áttették volna, teljesen kirabolták, rettenetesen meggyötörték az aggastyánt és megfenyegették, hogy lelövik, ha nem szökik át a lengyel határon. A bodusoviczei lengyel határőrség elfogta az öreg embert és újból visszaküldte Németországba. Ott megint a náci kezei közé került, akik rettenetesen elverték és kényszerítették a határátlépés újbóli megkísérlésére. Ez négyszer ismétlődött meg, míg az öreg ember vérezve esett össze. A lengyel határőrség hivatalnokai gondoskodtak arról, hogy az öreg orvosi segélyben részesítsék, majd rövid idő múlva ismét visszaküldték Németországba. Amidőn a szerencsétlen aggastyán megint szembe találta magát a német hatóságokkal, rémületben eszméletlenül esett össze. A németek magukkal vitték és a következő meggyőzést tették a határmenti lakosság előtt, amely a szerencsétlen ember kálváriájának szemtanuja volt: „Majd megtanítjuk mi becsületre.”

Olcsón és jól élekezhet

Herschkovits
orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

Ezüst

menorák, gyertyatartók,
serlegek, evőeszközök,
templomi kegyeszerék bár-
mily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstartu gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculceș No. 8

— Zsidót neveztek ki az amerikai külügyi bizottság élére. Az Egyesült Államok képviselőházának külügyi bizottsága új elnököt választott Solomon Blum newyorki képviselő személyében. Mint ismeretes, a külügyi bizottság elnöke gyakran képviseli a kongresszus előtt az Egyesült Államok elnökét, vagy a külügyminisztériumot. Az amerikai külpolitikát ténylegesen Roosevelt elnök, Cordell Hull külügyi államtitkár, Pittman szenátor, a szenátusi külügyi bizottságának elnöke és Solomon Blum, a képviselőház külügyi bizottságának elnöke irányítják. Blum 69 éves és 1923 óta tagja a képviselőháznak. Egyike azoknak, akik Roosevelt New-Deal-politikáját támogatják. Az amerikai képviselőháznak három zsidó bizottsági elnöke van még: Adolf Sabbat chicagói képviselő, aki 72 éves és a kongresszus szeniorja, az alkotmány bizottság elnöke; Samuel Dickstein newyorki képviselő a bevándorlási bizottság elnöke; William Szirovitch a patent bizottság elnöke.

— A TETUANI ZSIDÓKAT A PALESZTINAI ZSIDÓK KIÜZTÉSÉNEM CÉLJAIT SZOLGÁLÓ ALAPRA VALÓ ADAKOZASRA SZÓLITOTTÁK FEL.

A napokban a tetuani arabok a rettegett Abdul Khalah agitátor vezetése alatt gyűlést tartottak, amelyen lázító antiszemita beszéd hangzott el. A gyűlés elhatározta, hogy alapot terem a palesztinai zsidók kiűzésének céljaira. A gyűjtéseket erre az alapra azonnal be is indították és a gyűjtők a város zsidóit is felkeresték azzal, hogy az alapra adakozzanak. Hogy a zsidókra nyomást gyakoroljanak, bemutatták a gyűjtőleveket, melyeknek élén Beigbader spanyol marokkói fő kormányzó kétszáz fontos adománya szerepel. A zsidó hitközség intervegniált ebben az ügyben a fő kormányzóval, aki aztán eltiltotta a zsidóktól való gyűjtést. A zsidók képviselői kijelentették a fő kormányzó előtt, hogy szívesen hajlandók adakozni spanyol marokkói inséget szenvedő arabok javára, de semmi közük a palesztinai arabok ügyéhez és alapjához.

— KÖZÉPISKOLAS 2—3 diakot elválasztalok elsősorú orthodox teljes ellátásra, szigorú felügyelettel és angol, héber, német nyelvoktatással. Weisz Kálmán, Oradea, Str. Tache Ionescu 36.

— 200.000 zsidó vándorolt ki Ausztriából. A Bécsben megjelenő „Weltblatt” statisztikát közöl a zsidó kivándorlásról. Eszerint 1938. március óta 99.672 zsidó hagyta el Ausztriát. 20.677 emigráns Észak-Amerikába, 6327 Dél-Amerikába, 6194 Palesztinába, 2404 Közép-Amerikába, 6560 Dél-Afrikába és 1498 Ausztráliába vándorolt. Nem foglaltattak benne ebben a számban azok a zsidók, akik magánszemélyek segítségével hagyták el Ausztriát, sem a kivándorolt fél- és negyedzsidók. Illetékes becslések szerint az Anschluss óta összesen 200 ezer zsidó, fél- és negyedzsidó hagyta el Ausztriát. A Times bécsi tudósítója arról értesül, hogy a munkás-hiány következtében árja vállalatok engedélyt kaptak arra, hogy zsidókat alkalmazzanak.

A boszniai zsidóság multja és különleges tradíciói

— A „Népünk” eredeti riportja —

Utam Boszniába vezetett. Itt is a „Népünk”-re gondolok, hogy milyen jó is volna, ha az Önök szerkesztői közül személyesen ellátogatnának ide erre a festői vidékre és összegyűjtenék a zsidóságra vonatkozó érdekes adatokat.

Bosznia ma nem szerepel az érdeklődés homlokterében. Nem úgy, mint régebben, amikor ez volt a „tűzfészke” Európának. Gondoljunk csak az 1878-as okkupációs időkre, meg az 1908-as annexióra, amikor Aerenthal külügyminiszter hozta lázba a világot Boszniával és Hercegovinával. Bosznia a zsidó történelemben szerepelt már *Joszeif naxosi* herceg idején és amikor a szultán engedélyt adott Gracia Mendesia-nak a boszniai utra. A szarajevói temetői felirásai bizonyítják, hogy a XVI-ik században is éltek ott zsidók. Amikor annak idején felszólították őket arra, hogy vagy Szalonikiba költözzenek, vagy hagyják el Boszniát, akkor Dalmáciába, helyesebben Raguzába költöztek, ahol már 200 évvel azelőtt is laktak zsidók. Ujra, csak a XVII-ik században jöttek zsidók Boszniába, Törökországból. Szarajevóban külön gettót építettek, majd később más helyen is az országban.

Az osztrák 1878-as okkupáció után sok zsidó vándorolt be oda, a monarchia különböző helyeiről. A leghíresebb szarajevói rabbi *Zewi Chacham Askenazi* volt, aki a XVII-ik században élt és *David Pardo*, a XVIII-ik századból. A cionizmus révén a szefárd és askenáz zsidók közötti kapcsolat szívélyes lett.

1918 óta szerves része lett Bosznia a délszláv királyságnak.

Ennyit kell az országrész zsidó történelméről tudni. Különböző érdekes nép lakja. Népviseletük oxotikusnak mondható és szívet-lelket kápráztató. A vidék is érdekes, komor hegyek és virágzó völgyek. A lakók bosnyákok, mohamedánok. Emlékezzünk, milyen harciasak voltak ezek a bosnyákok a világháború idején. Amikor késekkel szájukban mentek rohamra. Harcos emberek, de tudnak békések is lenni és dolgozni.

VONATISMERKEDES...

Keskenyvágányu vonaton utazunk Sl. Brodtól lefelé Szarajevó felé. Muzulmánok, bosnyákok utaznak a vonaton. Elolvastam az ujságokat, majd egy héber könyvecskét vettem elő. Olvasás közben észreveszem, hogy ötven év körüli fezes férfi merően nézi a kis könyvet, amelyet kezemben tartok. Kölcsönkéri az ujságot, amit nem olvasok, de félszemmél mindég a héber könyvre sandít.

— Ugye érdekesek ezek a héber betűk? — kérdelem tőle.

— Igen, — válaszolta szerényen — én is tudom olvasni, még ha pontozatlan is.

Ezután bemutatkozunk egymásnak. *Danon Samuel*, mondja nevét és elkezdte olvasni a könyvet, a hébert, folyékonyan. Elmondja, hogy a spanyol-zsidók már régidők óta héberül tanulják a Talmudot és ő is így szokta. Nagy zsidó tudásról tett tanúságot. Órákig elbeszélgettünk és ebből láttam, hogy milyen értékes zsidók laktak Boszniában. A régi nemes spanyol zsidók közül valók, akiknek érdekes egyéniségeivel mindenütt találkozunk velük a világon...

KÁVÉHAZ A TEMPLOM ELŐTT.

Zenica-n szálltunk ki mindketten. Estefelé utitársam a templomba invitált, ahova el is kísért. A templom előtt 2—3 primitív kis asztal áll, ott foglaltunk helyet. Közben lassan gyü-

lekezni kezdett a minjen. Mi is leültünk egy asztalhoz *Reb Samuel Danon*-al, aki megvendégtelt feketekávéval és tovább beszélgettünk zsidó problémákról. Egy másik zsidótól, aki szintén ott, a templom előtt feketézett, megtudtam, hogy *Danon Samuel* testvérünk a legvallásosabb ember *Zenicán*. Sátrak tünnepén egyedül neki van eszrogja és saját rituális fürdője van a házában, amit bárkinek szívesen rendelkezésre bocsájt. Nem „fürdőszoba” ez, hanem rendes rituális fürdő.

Ugy látszik ez a szokás még a török idők-ből maradt fenn, hogy még a minjan előtt is feketét isznak az emberek. De sokszor nincsen minjen sem, mert 12 felnött zsidó él itt, de sokszor elutaznak és akkor csonka a minjen. Ha *Danon* nem szorgalmazná, akkor bizony még ritkábban volna ima.

Most is, velem együtt, csak kilencen voltunk.

— *Kár* — mondtotta *Danon*, hogy egy ember miatt...

Mire azt válaszoltam: *Ha az ember lekési a vonatot, mindegy, hogy egy percet késett, vagy tizet...*

Különbözik nekem sietnem kellett, mert valóban elmegey a vonatom. Tovább utaztam. Legközelebbi állomás: *Dohoj*. Ott is laktak zsidók. Itt már láttam még sokkal érdekesebb típusokat.

„ZADOVICI-BAN SZOMBATOLTAM”

Itt igen érdekes eseményeket tapasztaltam. Két órával szombat előtt elmentem az üzletekben, hogy bevásároljak magamnak szombatra ennivalót. Nincsen itt vendéglő, ahol ehetnék. Éppen ez idő alatt eresztik le a redőnyöket és zárják be a régimódi ajtókat. Meglepő volt már az is, hogy ezek a boszniai zsidók szombatra bezárnak.

Amikor beesteledett, egészen szombati hangulatot láttam. Egyik üzletbarátomnak megígértem, hogy ellátogatok hozzá. Korán elindultam, a hozzá vezető uton. Egyik uccába nyíló ajtó mellett, egy fekete ruhás, fehérkendős öreg asszony állott. Mögötte a szobában a fehér abroszos asztalon szombati gyertyák égtek. Áhítatosan imádkozott.

Tovább mentem. Üzletbarátomnál vártak a vacsora kezdésével, mert a fiuk nem volt ottion. Amikor a fíu hazajött, *Sabat-salom-mal köszönt*. Okos zsidó gyermek. Héberül beszél, cionista élet is van ezen a helyen. Kiddus volt, majd záróima. Reggelre meghív a templomba.

Szombat reggel 9 órakor ott voltam a kicsiny, egyszerű templomban. Nincsen rajta semmi különös látnivaló. Külseje semmitmondó, de belül érdekes. Az épület közepén, egy válaszfal huzódik végig. A fal mellett mindkét oldalon templom van. Teljes berendezéssel. Külön-külön női karzat, mindkét részen. Érdeklődésemre azt a választ kaptam, hogy *Zavidovicén* 15 zsidó család lakik, akik mind spanyol zsidók, kivéve egy *Neuman* nevűt. Mivel ez askenáz zsidó, ő építtette a külön templomrészt, bár csak nagyünnepek idején jár templomba. Arra az időre kántort és külön minjant is hozat. Ebből láttam, hogy egy-egy zsidó mennyire őrzi a tradícióját. Sokat képes áldozni az askenáz is, éppen úgy, mint a spanyol zsidó. Ha egy kissé rosszmájú volnék, azt mondanám, hogy sokat áldoz a zsidó azért, hogy az egységet megbontsa.

MAZEL-TOV A TEMETŐBEN.

Szombat délután sétálgattam ismerősömmel. A zsidó temető felé mentünk. Megálltunk a

temető kerítésénél és benéztem. Ott nem állanak a sírkövek, hanem fektetik őket. Ugy néz ki minden egyes sír, mintha frissen volna hantolva. Egyik oldalán a felirat. Egyik sírkő feliratát el tudtam olvasni a távolból. *Mázol-Tov* volt reá kivésve aranyozott héber betűkkel. Egy asszony sírfelirata volt héberül. Négy óra volt már és meglehetősen meleg. Azt proponáltam, hogy menjünk visszafelé. Vissza is indultunk. De közben észrevettem, hogy barátom többször az óráját nézi.

— Siet talán valahova? — kérdeztem. Ne zavartassa magát.

— Igen, igen sietnem kell, ki kell nyissam az üzletet.

Előbb azt hittem, hogy tréfál. De másodszor is megismételte kijelentését. Nyitja üzletét, de nem csak ő, hanem a többi zsidó is. Kérdően és csodálkozással néztem rá. Végül megmagyarázta, hogy néhány száz gyári munkás ilyenkor kapja heti bérét és ekkor költik el ekkor vásárolnak be. Erről a jövedelemről nem mondhatnak le. Meglepetten hallgattam magyarázatát, azután megköszöntem felvilágosításait, a velem töltött órákat és bucsut vettem tőle. Még megkérdezte tőlem:

— Hát nincsen igazunk talán?

Talán egy nehéz jogi kérdésre könnyebben tudtam volna választ adni, — bár nem vagyok jogász —, mint erre a furcsa kérdésre, amelyet üzletbarátom intézett hozzám. Nem könnyű ígént vagy nem-et mondani. Elgondolkoztam. Van olyan zsidó, aki azt mondja, nem nyit szombaton, mert azt megtartani a legfontosabb kötelesség. A másik azt mondja: nem tudom zárvatartani üzletemet, mert keresnem kell a pénzt. De itt mindkettővel találkoztam. Péntek délutántól ez a mi *Zavidovici zsidónk* imádkozik, nem dohányzik, zárva üzlete, még zemiroszt is dalol. És szombat délután 4 órakor, mintha — elvágják volna.

Amikor már eltávoztunk messzire egymástól, visszafordult és utánam kiáltja: *Önöknek Zentan könnyű, Önök ott tarthatnak szombatot és bizonyára mindenki megtartja a szombatot.*

Nem válaszoltam neki. Mondjam azt talán, hogy *Zentan nincsen hetivásár szombaton és mégis több üzlet nyitva tart?* Nem mondtam ezt neki, minek is zavarjam szegényt, aki a gáluti élet keserveit így ismeri. Mert az, hogy fáj neki nyitni szombat délután, azt nem is kétkem.

Lehitraot Beerec Jiszrael, a viszontlátásra a Szentföldön... Így bucsúztunk. Ez egy kissé megvigasztalt. Arra gondoltam, hogy ottan majd bizonyára nem lesznek ilyen problémáink. Ott nem kapják majd a gyári munkások szombat délután a fizetést, ott lehet majd zavartalanul tartani a szent, a nagyszerű szombatunkat...

LEOPOLD SAMUEL (Zenta)

— ELJEGYZÉS. *Kain Klári Marghita* és *Katz Márton Marghita* jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— ROMÁN, NÉMET, MAGYAR nyelvet perfektül bíró, 17 éves zsidó leány gyermekek mellé elhelyezkedést keres. Cím a kiadóban.

— KILENC ARABOT OLTEK MEG AZ ANGOLOK EGY TERRORCSAPATTAL VALÓ ÖSSZEÜTKÖZÉS SORÁN. — Hebronból való visszatértében a Worcester század egyik különítménye nem messze Haifától egy husz főből álló terrorista csapattal találkozott össze. A katonaság megütközött a terroristákkal. A lövöldözés során kilenc arabot megöltek, egyet súlyosan megsebesítettek. A katonaság hat puskát és sok löszert zsákmányolt a terroristáktól, akik sietve visszavonultak. Az angolok részéről nem történt sebesülés. — Tizenhat mérföldre Jeruzsálemtől, a Hebron felé vezető uton egy arab terrobanda feltartóztatott egy gépkocsit, amelyben mindössze két arab foglalt helyet. A terroristák mindkét utast megölték, holttestüket az ut szélén hagyták.

A „Rim Panama“... panamája...

Nyolcszázötven szerencsétlen menekült zsidó kalandos útja és tengernyi szenvedése az égő hajón

A hajó utasai megrendítő tudósítást küldöttek és segítséget kérnek a „Népünk“ útján. — Hova vezet lelkiismeretlen emberek kegyetlen kapzsisága.

A „Rim Panama“ hajó rémregénye. Nem „riport“. Véres valóság. Nem fantázia és nem szinesített tragédia, amelynek célja, hogy az olvasó hátán átfusson a hideg. A legtipikusabb zsidó-tragédia 1939-ben. Minden „benne van“, amit az a keserves zsidó élet produkálhat. Menekültek, akiknek az öt világrész szárazföldjén nincsen többé hely. Ezért egy modern kalózhajóra menekültek, amely azt ígérte, hogy elviszi őket az „Ígért földjére“. Ebből megvan a „föld“ és az „ígért“. De a kettőt nem tudják vagy nem akarják összekapcsolni.

Nyolcszázötven szerencsétlen hajléktalan, hazátlan, vagyontalan zsidóról van szó, akiknek keserves kálváriája még nincsen befejezve. Ezek a „Rim Panama“ hajó szerencsétlen utasai, akiknek egyikétől leveleket kaptunk. Nem írunk meg mást, mint azt, amit ezek a levelek közölnek velünk. Ez épen elég könnyet és fájdalmat kell kisajtoljon mindenkiből, aki ezeket a vérrel írt sorokat elolvassa.

Sok mindenhez hozzászokik az idők krónikása. De amikor mi magunk formába szedjük a kétségbeesésnek hiobi retteneteit, ordítani szeretnénk a fájdalomtól és a kétségbeeséstől. Hova jutottunk? Ténfereg az ég és víz között 850 zsidó testvérünk és nincsen, aki segítsen rajtuk. A lehető legszerencsétlenebb helyzetben vannak és nekünk kötelességünk megkérdezni: *Ki a bűnös ebben? Szervezetek, társaságok, egyének? Kalmárok és kufárok lelkén szárad ennyi ember tragédiája vagy szerencsétlen véletlen esküdt össze ellenük?*

A „Rim Panama“ hajóról van szó, amely elégett és partra kergette utasait, akik most Rhodos szigetén várják éhesen és kétségbeesetten, hogy a világ segítsen rajtuk. Gyermekek, nők, öregek és agyongyötört fiatalok kiáltanak segítségért. *Meg kell találni, hova jutottak a milliók, amelyeket szállítási költségek címén eltekettek. És a felelősségrevonás után — segíteni kell. Először azoknak, akik ezt okozták és azután az egész zsidó társadalomnak.*

LEVÉL BALCIC-BÓL

Az egész drámát le kell írjuk, hogy teljes egészében itt álljon előttünk a nagy szerencsétlenség és elámuljunk az emberi lelkiismeretlenség végtelenségén. Szóról-szóra fogjuk ideiktatni a levél részleteit:

— „Mikor Bukarestből elvittek bennünket Constanța-ba, a vonaton azt mondta a „Romania“ egyik igazgatója (ez a társaság szervezte meg az egész utazást), hogy hajónk kedden fog elindulni. Ez vasárnap este volt. Constanța-ba hagyták bennünket az uccán csavarogni tizen-négy napig. Akinek pénze volt, az szállodába ment, akinek nem volt anyagi tehetsége, azokat az ottani hitközség vette pártfogásba. Az emberek minden nap megjelentek a „Romania“ constanțai irodájában és botrányok mellett követelték a hajó indulását. Ekkor kitaláltak egy újabb trükköt. Elvittek bennünket egy kietlen, szerencsétlen kis faluba. Azt mondták, azért visznek bennünket Balcicba, mert ott nem tud majd senki hajónk indulásáról. Balcicban elhelyeztek bennünket gabonaráktárak ócska, piszkos és dohos pincéibe. Itt már olyan nagy volt a felzudulás, hogy naponta egy pár lejt adtak, annak arányában, hogy ki mennyit fizetett a hajójegyért. Én például kaptam naponta 75 lejt, amelynek felét lakásra kellett költenem, mert ha a pincében maradtam volna, nemcsak hogy tetvéssé válok, de betegséget is kaptam volna.

— Tizen-négy napig voltunk Balcicban. Mikor már látták, hogy mindennap botrányok vannak, visszavittek bennünket Constanța-ba. De el kell még mondjam azt is, hogy egy Hirschné nevű asszonyt Craiovából, aki nyolcadik hónapban állapotos, szalmára fektették a földre, mert „nem volt pénz“.

— Közöttünk vannak azok a német emigránsok is, akik annak idején Nagyváradon átutaztak. Ők elég jó helyzetben vannak, mert elég pénzünk van. A romániai zsidók szépen gondoskodtak róluk. Az a német gyermek, akinek skarlátja volt, nem halt meg, hanem él, nagyon kedves, helyes kis pofa.

A NÉMET ZSIDÓKRÓL

— Különbözik a német zsidók eléggé ellenszenves emberek. Ők még mindig „németek“ és nem zsidók. Ha egymást üdvözlök, úgy csinálnak mint az árják. Felemelt karral köszönnek. Különbözik bennünket, a többi zsidókat nagyon lenéznek. A hajóstársaság emberei napról-napra hitegetnek bennünket. Előbb négy napot mondtak, majd még többet. Nekem nincsen pénzem, pedig szeretnék venni konzerveket az utra, mert a kilátások szerint nem lesz valami jó ellátás a hajón.

VISSZA CONSTANZABA. INDULAS A „RIM-PANAMA“, BORZALMAK HAJÓJÁN

— Amint már említettem, visszaérkeztünk Constanța-ba. Azonnal felraktak bennünket a „Rim Panama“ nevű hajóra. Ez a hajó rögtön el is indult velünk. Nem tudom leírni és szavakkal ecsetelni, milyen borzalmas volt ez a hajó. Ugy voltunk rajta, mint az ókori gályarabok. Az ellátás förtelmes volt. Vízünk kevés és meleg. Az indulástól számítva tíz napra ideérkeztünk Rhodos szigetére — Rodi-ba.

Itt felvettünk még 240—250 olasz utast. Majd elindultunk tovább. Most már 850 utas volt a hajón. Az emberekkel teli hajó úgy nézett ki, mintha egy heringes hordóban lettünk volna bepréselve. Szombat este történt az olaszok felszállása és...

ÉGŐ EMIGRÁNS HAJÓ A TENGEREN

— Hétfőn délután négy órakor tűz ütött ki a hajón. A szerencsétlenség közvetlenül a partok közelében történt. Egy kis szigetre menekültünk. Mindenki tönkrement, úgy idegileg, mint anyagilag. Borzalmas pánik ütött ki a hajón. A tűz a gépházban tört ki és amint a matrózok az első percben mondták, a hajó menthetetlen. Mindenki úgy menekült, ahogy tudott. Csaknem mindenkinek nemcsak ruhái égtek oda, hanem az a kis vagyona, amivel az új országban új életet akart kezdeni. Amikor a szigetre értünk, keserves küzdelmek és csak rémregényekben és mozdírdákban ismert körülmények között kiderült, hogy Rodi-tól 40 kilométernyire vagyunk. Harminchat órai utidő alatt, 40 kilométert „haladtunk“. Tehát óránként körülbelül egy kilométert.

VAJJON AZ UTASOK HUSZONÖT MILLIÓS UTIKÖLTSÉGE IS ELÉGETT A JÓLBIZTOSÍTOTT HAJÓN?

— Nem tudjuk, mi van a tűz mögött, de az szent igaz, hogy amikor Konstantinápoly körül egy éjjel meggyuladt egy darabka papiros, a tűstre oly nagy lett az izgalom a tengerészek

között, hogy még a szolgálatban nem levő matrózokat is felkeltették. Viszont most, amikor 3 óra körül a tüzről az első hírt adták a gépházban, meg sem kísérelték a szolgálaton kívül levő matrózokat felkelteni és semmiféle intézkedést nem tettek a hajó megmentésére. Azt állították, hogy nyersolajat nem lehet oltani, viszont az utasok között levő szakemberek állítják, hogy homokkal lokalizálni lehetett volna a tüzet és homok elég volt a hajón. Vajjon miért égett el a hajó?

— Nem tudjuk másképpen elképzelni mint úgy, hogy ez a „Rim-Panama“ hajó egy ronda rozoga tákolmány volt, amivel még a Földközi tengeri utat sem merték megkockáztatni. Ellenben biztosítva volt fontokra és most az általunk adott husz-huszonöt milliós lei bezsebelése után, a biztosítási díjat is megkapják majd. Magunk részéről lehetetlennek tartjuk, hogy a „Romania“ társaságnak ehhez hivatalosan valami köze lenne.

OLASZ KONCENTRÁCIÓS TABOR — ZSIDÓ ÉLELMÉZÉS

— Olasz segélyhajók jöttek és elvittek bennünket, a tizszeres hajótörötteket, az életnek és egy valódi hajótörésnek 850 szerencsétlen áldozatait Rhodos olasz szigetre, Rhodi-ba. Az olasz hatóságok, meg az itteni zsidó hitközség vettek bennünket pártfogásba. Az olaszok adják a koncentrációs tábort — a zsidók pedig a ruhákat és élelmezést. Természetesen az élelmezés elég rossz és sok közöttünk a beteg. Az emberek állandóan gyülekeznek és éhségsztrájkolnak.

Táviratok özönét küldtük a világ minden részébe, elsősorban a román társaságnak, amely garantálta, hogy elvisz bennünket Palesztinába és ha az út nem sikerülne, visszaadja a pénzt. Vége küldtek is egy hajót. Erre a hajóra felrakták az utasok felét és azzal biztattak bennünket, hogy másnap felszállunk mi is és indulunk az Erechbe.

A HAJÓ ALL — UTAS SEM FEL, SEM LE...

— De mi történt azóta? Már elmúlt több mint két hét és mi most is itt állunk. Mi a szárazföldön és a többiek a hajón. A hajó áll egyhelyben és ránk a trópusi nap rettentő meleget zudít. Víz nincsen elég, az élelmezés nagyon rossz és rengetegen megtevésedtek. A hajóról senkisémm szállhat le, csak a betegeket engedik leszállni a hatóságok. Nálunk, itt az internálótáborban még gyógyszer sincsen. Például jó, ami a legegyszerűbb gyógyszer, az sincsen. Az emberek nagyrészenek vérhasszerű megnyilvánulásai vannak. Orvos volna itt, de nem tud segíteni, mert nincsen gyógyszer és kötszer. Az itteni hitközség mindent megtett érdekükben, de ezek is szegények már és már élelmezésre sem jut elég.

— Azok, akik a hajóra feljárnak és híreket hoznak, azt mondják, hogy azért nem tudunk indulni, mert a „Romania“, amely vállalta a szállítást, nem fizette meg a szállítási díjat. A hajó kapitánya már itt letette volna utasait és tovább ment volna dolgára, de az olasz hatóságok nem engedik. Állítólag a „Romania“ bukaresti vállalat azt várja, hogy a különböző szervezetek vigyenek bennünket tovább. A szervezetek pedig azt mondják, hogy ez nem altruisztikus alapon induló transzport volt, hanem a „Romania“ vállalkozása, tehát ő tartozik rólunk gondoskodni. Kétségtelen, hogy a pénzt a „Romania“ vette fel és így a kötelesség elsősorban rája hárul. A vita közben azonban 850 ember éhenhalhat.

SEGITSÉG... SEGITSÉG...

— A „Népünk“ nyilvánosságához fordulunk, mi magyarajku szerencsétlenek, a magunk és a többiek nevében is. Nyolcszázötven zsidó életéről, vagy haláláról van szó. Nők és gyermekek vannak közöttünk leírhatatlanul kétségbeesett állapotban. A „Népünk“ publicitása révén kiáltunk segítségért. Mit tesz a „Romania“ társaság? Ha vállalta az elintézést, úgy végezze el

magára vett kötelezettséget. Nincs egyéb kívánságunk, mint egy kis szoba, ahol álomra hajthatjuk fejünket, meg egy darab ehető kenyér. Siessenek a segítségünkre, mert nem bírjuk tovább! Segítséget kérünk!

A regény közepén vagyunk... mi magunk sem tudjuk a folytatást. Egyelőre Rhodi-ból kapott levél az utolsó. Valószínűleg még ott vannak és mert a „Népünk”-höz fordultak segítségért, mi is a világba kiáltjuk: Ki vállalja a felelősséget a szerencsétlenekért? Kinek lelkiismeretét terheli 850 ember keserves szenvedése? A betegek betegsége, az állapotos asszony kínoldása, a gyermekek sírása, az ökölbessorult férfikezek tehetetlensége?

Kell legyen a romániai zsidóságban annyi erő, hogy felelősségre vonja azokat, akik mind ezért felelősek? Azokat, akik talán gazdagodni akarnak a zsidó véren és könnyön! Kik a felelősek? Üzlet ez? akkor teljesítse az, aki vállalta a nagy kalandot. 850 zsidó élete nem „üzlet”, hanem felelősség vállalás Isten és ember előtt! Husz-huszonöt millió lej hatalmas összeg, ezért a 850 embernek oda kell jutni, ahova vállalta az a társaság, amely üzletszerűen foglalkozik ezzel. Csak ha illetékesek meggyőződtek arról, hogy ezeket a vállalkozókat nem „panama” haszonlesése, hanem a legnagyobb jóakarat vezette és akarnak teljesíteni, de nem tudnak; akkor jöhet a zsidó társadalom, hogy segítsen!

De mindaddig, amíg a hajós-társaság szerepe tisztázódik, a zsidó társadalomnak első feladata az, hogy rászorítsa ezeket az urakat arra, hogy ne hagyjanak Rhodos szigetén pusztulni 850 zsidó embert. Mert arról van szó. Csaknem ezer drága zsidó élet léte, vagy nem léteinek kérdése ez. Segíteni kell, morálisan és azután anyagilag.

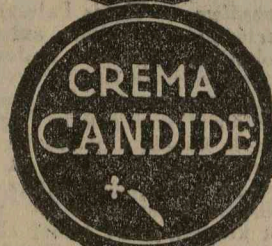
Reszket a toll a kezünkben a felháborodástól és a szégyentől, hogy ez előfordulhat. Elsősorban azért, mert osztrák-német-csehszlovák-magyarországi zsidók erre a kétségbeejtő sorsra jutottak, másodsorban azért, mert a könnyből és vérből is pénzt akarnak sajtolni!

A „Rim-Panama” hajó utasainak boldogtalansága nem ért még véget, segíteni kell rajtuk! Segíteni!

—————
 — TEMPLOMI SZÓNOKLAT. Az oradeai Poale-Cedek templomvezetősége felkérésére Goldberger Mayer craiovai főrabbi, aki éppen átutazóban volt, rendkívül értékes és magasán szárnyaló ötnegyedórás szónoklatot tartott a templomban. A heti Háftoráh-nak azon passzusával kezdte, hogy: „Hábitu el Awrahám áwíchem” tekintünk sivar jelenünkben, súlyos megaláztatásunk idején leszármazásunkra, dicső őseinkre vissza, ami büszkeséget önt ismét lelkünkbe. Frappáns szavakban esetelte a zsidóság mai világhelyzetét, s ifjuságunk bizonytalan jövőjét. Reámutatván a remény és a megnyugvásnak utjaira, amelyek az ősi tradíció ösvényeihez vezetnek.

— Az összes külföldi zsidók augusztus 20-ig kötelesek elhagyni Németországot. Az „Iskra” lengyel távirati iroda jelenti: A német kormány szisztematikusan folytatja az úrjásítást és legutóbb külföldi ipari és kereskedelmi vállalatait is kényszerárjásításnak vetette alá. A közeljövőben külföldi és főleg lengyel zsidók házáinak eladását tervezik. Az összes külföldi zsidók kötelesek augusztus 20-ig elhagyni Németország területét és így megrabolják őket attól a lehetőségtől, hogy házaikat rendesen eladhassák. Eppen ezért a Németországban tartózkodó lengyel állampolgárságú zsidók anyagi érdekeinek megvédelmezése igen égetővé vált. Ezzel kapcsolatosan a német kormány engedélyével Berlinben testületet alakítottak, amelynek feladata ezen zsidók vagyon-likvidációját keresztülvinni és megvédeni ezeket a zsidókat vagyónuk teljes kifosztásától

A TERMÉSZET A NAP A SZÉL A LEGJOBB SZÉPSÉGÁPOLÓSZERT KÉPEZIK HA NAPONTA CANDIDE CRÉMET HASZNÁL

A felsővisői tűzvészről sujtott zsidó családok a legnagyobb inség előtt

Annak idején mi is megemlékeztünk arról a tűzvészről, amely hatalmas kárt okozott a felsővisői zsidóság körében. Nagyon sok szerencsétlen család maradt hajléktalanul és még eddig semmi jelentős intervenció nem történt ezeknek a szerencsétleneknek felsegítése érdekében. Történt ugyan gyűjtés, egy zsidó napilap útján, meg társadalmi uton is, de ez nem eredményezett többet, mint 109.000 lejt. Azonban a legszükségesebben számítva, még 150.000 leire volna szükség. Közeledik a tél, a felsővisői tél hideg és elég kegyetlen, viszont számos család van, akik még nem tudják, hogy hol találnak majd fedelet, amikor a hideg idő bekövetkezik.

A felsővisői gör. keleti esperes az első pillanathban szép és nemes gesztussal a zsidóság mellé állott, a hatóság magasrangú személyiségei is minden lehetőt elkövettek, hogy amennyire lehet, segítsenek a szerencsétleneken. De — sajnos — oly nagy a szükség, hogy a zsidó társadalom hathatós segítsége nélkül nem lehet a kérdést eredményesen megoldani.

Mi lesz Pollak Minde-vel, aki menyasszony volt, amikor a tűz martaléka lett 5000 lei értékű kelengyéje és 10.000 lei készpénze. Azóta szalad fűhöz-fához, mert nem tudja megtartani az esküvőt, amíg nincsen megint együtt a kelengye, meg a pénz? Meg mi lesz azzal a sapkakészítővel, akinek kis műhelye égett oda és azóta nem tudja eltartani nagy családját? Meg azokkal a szegény tengődő existenciákkal, akik ásványvizet árultak, azt a bizonyos „jó hideg ásványvizet,” amelyet elpusztított a tűz. 50—60 családról van szó, csupa kis küzdő ember, akiknek majdnem mindenét elvitte az eleni csapás. Az erdélyi közvéleménynek össze kellene fogni, hogy ezeken az emberken segítsen. Nem milliókról van szó, mint annál a bukovinai magyar községnél, amelyért az erdélyi magyar társadalom milliókat áldozott. Példát vehetünk róluk, mi zsidók, akik minden hasonló ügyben példaadók szoktunk lenni. A felsővisői tűzkárosultakat nem szabad a zsidóságnak eszerben hagyni. Ezzel kapcsolatosan közöljük még annak a bizottságnak is az összeállítását, amely az ügyek intézését vállalta: Disz elnök: Elefánt Sándor, elnök: Markovits Mór, pénztáros: Hager Adolf, ellenőr Wolf Herman, Kaufman Ignácz, hitközségi elnök, Dr. David Miklós, Friedman Mátvás, Sternhell Jenő, Weisskopf Manó, Léner Mór, Brett-

ler Szrul, Ganz Osias, Lax Ábrahám, Lax Hersch és Fruchter Manó.

Ez a bizottság bizonyára jól és eredményesen fog dolgozni, de az erdélyi zsidó társadalom támogatása nélkül nem lehet a szükséges összeget felhozni. Fogjon össze a zsidó társadalom, mert nem lehet hagyni, hogy zsidó családok fedél nélkül maradjanak az őszre és a hideg máramarosi télben. Felsővisői zsidóságán segíteni kell.

Adományokat kérjük a bizottság elnökéhez, vagy pedig kiadóhivatalunk címére küldeni, amelyet nyilvános nyugtázás mellett a károsultakhoz továbbítunk.

—————

— NÉGY ÉVI ELZÁRÁSRA ÍTELTEK KÉT ZSIDÓ DIÁKOT JERUZSÁLEMBEN. A jeruzsálemi katonai törvényszék a napokban hirdetett ítéletet Josua Buchwald és Menachem Lévi, a jeruzsálemi héber egyetem hallgatói ellen, akiket azzal vádoltak, hogy lakásukban robbanóanyagokat rejtettek. A két diákot a törvényszék négy-négy évi elzárásra ítélte.

— BESZUNTETTÉK AZ ÉHSÉGSZTRÁJKOT A SARAFFANDI KATONAI TÁBOR REVIZIONISTA LETARTÓZTATTJAI. Nyolcvan revizionista, akiket a saraffandi katonai táborba internáltak, éhségstrájkba lépett. A revizionisták a hatodik napon abbahagyták az éhségstrájkot. A palesztinai angol katonaság főparancsnoka, Barker tábornok közölte Izrael Rokachhal, Tel-Aviv főpolgármesterével, hogy nem áll módjában tárgyalásokat folytatni a letartóztatottak ügyében. A letartóztatottak Herzog főrabbi kérésére táviratára határozták el a sztrájk beszüntetését.

— KIUTASÍTÁSRA ÍTELTEK ANGLIÁBÓL ÖT ZSIDÓ ILLEGÁLIS BEVÁNDORLÓT. A nyugat-londoni törvényszék augusztus elsején öt illegális bevándorló ügyét tárgyalta. Ezek a menekültek a „Velocitas” holland gőzös viktartályában elrejtőzve jöttek Angliába. A menekülteket megérkezésük után azonnal letartóztatták. A bíróság előtt beismerték „bűnüket.” A bíróság mindannyiukat azonnali kiutasításra ítélte. A hajóskapitányt, mert a tiltott határátlépésben a menekülteknek segédkezett, három hónapi elzárásra ítélték.

Hét-ről-hét-re

Jeruzsálem. — Egész Palesztina területén tömeges letartóztatások voltak, amelyeknek során a hatóságok több mint száz zsidót fogtak el, akik közül sokan a jisuv ismert egyéniségei közé tartoznak. A letartóztatottak különösen Dél-Palesztina kolóniáiról kerülnek ki. Így Petach-Tikvában 48, Rison le Cionban 54 és Rechobotban 15 személyt tartóztattak le. Ezeknek legnagyobb része nem tartozik a revizionistákhoz. — A sarafandi gyűjtőtáborba koncentrált 80 revizionista éhség-sztrájkot kezdett, mert Izrael Horovitznak, a jeruzsálemi revizionisták vezetőjének hat hónapos büntetését a katonai törvényszék egy évre emelte fel.

Páris. — A párisi büntető törvényszék július 26-ikán tárgyalta Darquier de Pellepoix párisi városi tanácsos és antiszemita fővezér ügyét, akit az április 25-iki törvényrendelet megsértése miatt helyeztek vád alá, mert lázított a lakosság egyik rétege ellen. A vádlott lapjában, a „La France an-chaine”-ben cikksorozatot jelent meg, amely a Stürmer stílusában támadja a zsidóságot. Pellepoix mellett ezért a vádlottak padján foglalt helyet a cikkek írója, Pierre Gérarde is. Rövid tanácskozás után az elnök kihirdette az ítéletet. Darquier de Pellepoix-t három hónapi elzárásra ítélte. A büntetés felfüggesztésének nincs helye.

Róma. — Július 25-ikén ezer bécsi zsidó utazott Olaszországba. A fasiszta kormány megengedte ezeknek a zsidóknak, hogy mindaddig Olaszországban tartózkodjanak, amíg Angliába, Amerikába és a többi államokba való továbbutazásuk lehetségessé válik. A bécsi zsidó hitközség közbenjárására külföldi zsidók devizákat utaltak át az olasz bankokhoz, hogy fedezzék az ezer zsidó ellátását.

London. — A német zsidókat segélyező szervezet közleményt bocsátott ki, amelyben közli, hogy a belügyminisztérium a jövőben nem engedélyezi a menekültek Franciaországból Angliába való vándorlását. Anglia a jövőben csak olyan bevándorlókat fogad be, akik közvetlenül Németországból jönnek és akik a megkívánt pénzügyi garanciákkal rendelkeznek. — Az angol szakszervezeti kongresszus tanácsa levelet intézett a tanácshoz tartozó szervezetekhez, a menekültek foglalkoztatása érdekében. A körlevél többek között ezeket írja: „A menekültek között igen sok képzett szakember van, akik sok hasznot hajthatnak az angol iparnak. Tisztában vagyunk azzal, hogy a munkáselhelyezési lehetőségek igen korlátozottak, mégis ama kéréssel fordulunk önmagunkhoz, hogy tegyünk meg mindent eznek a szerencsétlen embereknek az elhelyezésért. Igen örülnénk, ha kérszünknek eleget tenné”.

Monako. — A mentonai Falar mentén az északi folyamán lövöldözések hangját hallották. A határőrség megakadályozta a zsidó menekülteket abban, hogy Olaszországból átjussanak Monako köztársaság területére. A monakói rendőrség tíz zsidó menekültet fogott el, majd fegyveres kísérettel mellől újból visszakísérte őket az olasz határra.

Moszkva. — Moszkvában meghalt a napokban Jankel Davidovics Moskovszki őrnagy, a híres zsidó sportrepülő. Moskovszki igazgatója volt a szovjet repülőszolgálat sport alosztályának. Résztvett az északsarki expedícióban és érdemeiért a Lenin-renddel tüntették ki.

Prága. — A Gestapo közölte a prágai zsidó hitközség kivándorlási irodájával, hogy az elkövetkező év folyamán legkevesebb 70 ezer zsidónak kell elhagynia a protektorátus területét. Ez a cseh protektorátus területén élő zsidók felének felel meg. A cseh kormány statisztikai hivatalának közlései szerint 1938 októbertől 1939 július elsejéig 24 ezer személy hagyta el a cseh protektorátus területét. Ezek közül 22.864 zsidó.

Varsó. — A varsói központi Palesztina-hivatal a napokban kapta meg azt a 170 diák-certifikátot, amely a lengyelországi diákok palesztinai bevándorlásához szükséges. A sertifikátok névre vannak kiállítva és 140 a héber egyetemre, 130 a haifai technikumba való beiratkozáshoz szolgál. — A napokban zajlott le Varsóban a lengyelországi zsidó diák-egyesületek országos konferenciája, amely többek között elhatározta, hogy tizenöt delegátust küld a Párisban összeülő nemzetközi diákkongresszusra. Elhatározta továbbá, hogy bizottságot alakít a főiskolai gettó elleni harcra. A bizottságnak, amelyben az összes diák-egyesületet képviseltetik magukat, az a feladata, hogy egységesen irányítsa a zsidó főiskolások küzdelmét a gettó-rendeletek ellen és ebből a célból fenntartsa a kapcsolatot a haledő gondolkodású tanárokkal.

— A „NÉPUNK” KÉPVISELETE A GENFI CIONISTA VILÁKGONGRESSZUSON. Lapunk minden lehetőséget megragad, hogy olvasóit a legfrissebb hírekkel és gyorsan tudósítsa a fontos zsidó világ-eseményről. Még anyagi áldozatoktól sem riad vissza, amikor a közönség kiszolgálásáról és alapos informálásáról van szó. Éppen ennek szolgálatában több megbízottunk is lesz Genfben a cionista világkongresszuson. A világkongresszus eseményeiről és epizódjairól színes tudósításokat fognak küldeni dr. Kepes Miklós, a Világkongresszus erdélyi vezetője, aki ezzel kapcsolatban fog bennünket tudósítani, Just József, aki a mizrachi ifjuság delegátusa és Kaufheil Ernő temesvári professzor, akiknek cikkeit és tudósításait mindenkor szívesen fogadta a Népünk olvasó-tábor.

— 10—14 ÉVES ISKOLÁS LEÁNYT teljes ellátásra elfogad fürdőszoba, zongora használatra és tanítással uricsalád, özv. Berger Antalné Oradea, str. Xenopol Nr. 5.

— HALÁLOZÁS. A kolozsvári zsidóság osztatlan részvétele mellett temették el Pál Miklósnét, aki hosszas betegség után hunyt el a napokban. Az elhunytat széles körben ismerték nagy jótékonyágáról és vallásos életéről. A haláleset mélyen sújtotta a megboldogult férjét, aki a kolozsvári vallásos zsidóságnak ismert és köztiszteltetben álló tagja, gyermekeit, valamint széleskörű rokonságát.

— A ZSIDÓ MENEKÜLTEK HELYZETE TANGERBEN. A rhodosi zsidó hitközség nemrég azzal a kéréssel fordult a tangeri zsidó menekültügyi bizottsághoz, hogy fogadja be azt a közel 300 zsidó menekültet, akiket kiutasítottak Rhodosból az olasz hatóságok és akiknek minden vagyonát elvették. A tangeri bizottság közölte a rhodosi hitközséggel, hogy nem áll módjában a kérésnek eleget tenni, mert Tangerben nyolcszáz menekült tartózkodik, akik közül 285 közvetlenül a hitközség támogatásából él és ennél nagyobb terhet képtelen vállalni a hitközség.

— KÉT JOBBHÁZBÓL VALÓ VIDÉKI ISKOLÁS GYERMEKET TELJES ELLÁTASSAL, fürdőszoba használatra elvállalok. Közel az iskolához. Oradea, Str. Nicolai Jorga 21. szám, I emelet 15-ös ajtó.

— ELJEGYZÉS. Krausz Tibor fatermelő, Olaszliszka, eljegyezte Rosman Livia urleányt Sátoraljaujhelyről.

— 8 ÉVES FIU MELLÉ PERFEKT ROMÁN NYELVTUDÁSSAL végzett tanítónőt vagy óvónőt felveszek. Cim: Salgó Jenő Oradea, str. Nicolae Jorga 8-a.

JÓHANGU, modern, vallásos, kitünő referenciákkal rendelkező fiatalember vállalná a nagy ünnepekre az előimádkozói és balkoreh teendőket kisebb modern hitközségben, vagy imaegyesületben. — Megkereséseket: Bernáth Martin Cluj, Poste Restante.

— A CSEH PROTEKTORÁTUS ZSIDÓ HIREI. Megkezdte működését Prágában a zsidó kivándorlási hivatal, amely, mint megirtuk, a Gestapo közvetlen felügyelete alatt áll. Még mielőtt ehhez az irodához fordulna, minden kivándorolni óhajtó zsidó köteles jelentkezni a prágai zsidó hitközségnél. A hivatal terv szerint naponta 300 zsidó iratait van hivatva kiállítani. — A határidő, ameddig köteles volt minden zsidó bejelenteni a hatóságoknak értéktárgyait, lejárt. Az utóbbi napokban hosszú kigyórosorokban álltak a zsidók a cseh Nemzeti Bank épülete előtt, hogy bejelentsék arany, ezüst és drágaköveiket. A prágai lapok becslése szerint mintegy százezer zsidó jelentette be értéktárgyait.

H - U - M - O - R

AKTUALIS HAZUGSÁGOK

„Pesti zsidó vagyok. Hetek óta munka és foglalkozás nélkül tengek-lengek. A minap épp a minisztérium mellett mentem el és kíváncsiságból felmentem megnézni, mi van ott? A folyosón elcsipett egy ur, megkérdezte, hogy zsidó vagyok-e és mikor megmondtam, hogy igen, kitérő örömmel betessékelt egy szobába, leülte, konyakkal és cigarettával kínálta meg, azután azíránt érdeklődött, hogy nem akarnék-e egy fűszerüzletet nyitni? Kijelentettem, hogy igen, erre átadott egy iparigazolványt. Míndez pedig tizenöt perc alatt játszódott le, úgy hogy a villamos átszállójegyet még használhattam is.”

#

— Rádió hallottam egy európai énekesnőt énekelni és szerelmes lettem a hangjába. Azonnal sürgönyöztem neki, hogy küldje el a fényképét, mire drótnélküli távirón elküldte a fényképét, mire én ugyanolyan módon elküldtem az enyémet, erre telefonon át megkötöttük a házasságot. Itt is, ott is anyakönyvvezető állt a telefon mellett. Ez az egész történet pedig pontosan huszonegy óra alatt zajlott le.

VENDÉGLÖBEN

Egyik fürdői restaurantban a vendégek zene mellett vacsoráznak. Egyszer csak az egyik vendég kiabálni kezd:

- Pincér!
- Parancsoljon nagyságos ur.
- Vigye el attól az urtól a levest, nem hallja a zenét.

#

Egy ur és a felesége vendéglőben étkeznek és húst esznek. Az asszony azt mondja a férjének:

- Édesem, ez a hus rághatatlan.
- Dehogy rághatatlan — mondja a férj — csak te elfelejtetted a fátolodat felemelni.

HÁNYFÉLE KERESZTÉNY VAN?

Akinek az ősei is keresztények voltak, az az **ős keresztény**, aki a felesége révén keresztény, az a **nőskeresztény**, a zsidó frontharcos, a **hőskeresztény**, aki régen tért ki, az **idős keresztény**, a kitért zsidó díjbirkózó **erős keresztény**, aki maga zsidó, de keresztényhez adta a leányát, az **vős keresztény**.

BERETVAPENGE

Egy ismert és önmagától elragadtató kántor elment az orvoshoz, hogy adjon valami szert a torokának, mert rekedtnek érzi magát. Az orvos meghallgatta a panaszt és mert egy kicsit nagyot halló volt, a következőket parancsolta az asszisztensének: — Csomagoljon be a kántor urnak egy beretvapengét...

A POKOL FAGYLALTJA

A pap meg akarja magyarázni híveinek, hogy milyen meleg van a pokolban és így szól:

- Láttatok már, hogy sístereg a víz a forró vason?
- Igen.
- Nahát, ez a pokolban a fagyalt.

A BUDAPESTI UTCÁN

A leforróbb déli órákban két hitsorsos találkozik a budapesti utcán. Azt mondja az egyik:

— Engem megörjít ez a szörnyű hőség. Hát te hogy bírod?

— Nekem kutyabajom — feleli a másik — mert egyszerűen úgy fogom fel a dolgot, hogy a melegből is csak 6% jut rám.

A VICCEK

Egy diktátor maga elé citál egy zsidót és rákiabál:

— Hallom, hogy a hitsorsosai mindenféle vicceket csinálnak rólam. Ha még egy ilyen viccet meghallok, az összes zsidókat felakasztatom. Mondja meg nekik, hogy különben is hiába viccelnek, a nép egy tömegben áll a hátam mögött.

A zsidó ijedten hátrál:

— Pardon, ezt a viccet nem én mondtam.

MI EGY PARADOXON?

Amikor egy cukorkakereskedő panaszkodik, hogy keserű az élete.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA